

Zpráva z výzkumu

1. Výzkum č. 74-3
2. Název výzkumu: Aktuální problémy života občanů
/víceletématický II./
3. Vedoucí KVVM-FSÚ: ing. Jaroslav Vrchota
Vedoucí výzkumného týmu
/odpovídá za výzkum/ : Bohumíra Matějů, tel.814, linka 951
Člen výzkumného týmu: Jana Matyášová
Vedoucí organizačního
oddělení KVVM : Marie Stachová
4. Uživatel výzkumu: jde o výzkum navržený KVVM-FSÚ. Na formulaci
některých otázek se podílel Výzkumný ústav
kriminologický při GP ČSSR /PhDr.M. Tomin/
5. Na výzkumu mimo viz bod 4/ pracovali pouze pracovníci KVVM-FSÚ.
6. Provedení výzkumu schváleno: 11.ledna 1974 předsedou FSÚ
7. Práce na výzkumu byly zahájeny: 11.ledna 1974
Terénní šetření proběhlo: od 13.února do 25.února 1974
8. Definice základního souboru: dospělá populace ČSSR
starší 15 let
9. Výběrová metoda: kvótní výběr v kombinaci s náhodným
10. Velikost výběrového souboru: 1 539 dotázaných
11. Kdo a na jaké technice zpracoval data:
Centrální databanka FSÚ, počítač CDC 3 300,
standardní program KVVM-FSÚ.
12. Náklady na výzkum /odhad/:
 - a/ režijní náklady 21 000 Kčs
 - b/ přímé náklady:
 1. mzdové náklady pracovníků KVVM: 20 000 Kčs
 2. ostatní osobní výdaje: 25 000 Kčs
z toho odměny tazatelům
a kodérům: 25 000 Kčs
 - Náklady celkem 66 000 Kčs
13. Rozdělovník této zprávy je na zvláštním listu.
Poznámka: Výzkumnou zprávu zpracovával ing.J.Vrchota a
B.Matějů. Za stranu 1- 62 odpovídá s.ing.Vrchota,
za stranu 63-91 odpovídá s.B.Matějů.

vedoucí KVVM-FSÚ

vedoucí výzk.oddělení KVVM

vedoucí výzkumného týmu

O B S A H

	Strana
Zpráva z výzkumu	1
Obsah zprávy	2
KAPITOLA I.	
1.1. Cíl výzkumu	4
1.2. Metoda výběru vzorku a sběr dat	4
1.3. Popis základního souboru, výchozí prameny	6
1.4. Další kontrolované znaky	6
1.5. Reprezentativnost zkoumaného výbě- rového souboru	6
KAPITOLA II.	
Statistické údaje o zkoumané problematice a související statistická data - viz kapitola IV.	11
KAPITOLA III.	
Stručně o výsledcích výzkumu a závěry ze zjištěných údajů	11
Časový rozpočet našich občanů, využívání volného času a související otázky	24
Hodnotové orientace našich občanů	36
Několik poznámek k volnému času a hodnotovým orientacím	43
Ohrožování společnosti trestnou činností	46
Otázky k rodině	52
Životaspráva, kouření a zdravotní stav dotázaných	63
Postavení občana jako spotřebitele	73
Vývoj cen	77
Vybavenost domácností	79
Počet dětí v domácnostech dotázaných	80
Znalost jazyků	81

	Strana
Získávání informací, četba novin a časopisů	85
Zájem o informace, zprávy a komentáře z trestné činnosti	88
Veřejné mínění o trestné činnosti	90
Práce tazatelů s dotázanými	92

K A P I T O L A I

1.1. Cíl výzkumu:

Vícetématický výzkum "Aktuální problémy života občanů" /74-3/ byl prováděn především s cílem získat aktualizované údaje na některé otázky, které byly položeny v dřívějších výzkumech a v tomto směru doplnit časové řady a umožnit konstatování, zda v čase dochází k významnějším posunům v názorech, postojích či chování. Vedle toho bylo cílem výzkumu získat některé údaje o oblastech, které budou v budoucnosti ve středu zájmu KVVM-FSÚ. Jmenovitě jde o:

- způsob života a hodnotové orientace
- množství a způsob trávení volného času
- způsob života v rodině
- právní vědomí občanů.

Další výzkumné cíle souvisely i s metodickými otázkami. Šlo o to, jak se např. zjištění získaná ve vícetématickém výzkumu liší od výsledků získávaných v monotématickém /tedy o úvahu nad možným zkreslováním výběrového souboru samotnými tazateli výběrem takových respondentů, kteří k danému tématu mají co říci/, dále byl ověřován způsob získání údajů o časovém snímku metodou standardizovaného rozhovoru a v neposlední řadě šlo o to, jak nově doplněná síť tazatelů bude pracovat a jakých chyb se budou dopouštět tazatelé.

1.2. Metoda výběru vzorku a sběr dat

Výběrový soubor, který poskytl údaje o zkoumané problematice byl vybrán podle tří předepsaných kvótních znaků - pohlaví, věku a sociální skupiny tak, aby jeho složení odpovídalo složení celé naší populace starší 15 let. Rozložení tazatelské sítě KVVM-FSÚ zabezpečuje reprezentativitu výběrového souboru co do území /krajů/ i velikostních skupin obcí.

Údaje byly získány metodou standardizovaného rozhovoru, tj. rozhovorem na základě dotazníku, v období od 13. do 25. února 1974. Po shromáždění vyplněných dotazníků v KVVM-FSÚ provedli stálí externí spolupracovníci KVVM-FSÚ kontrolu údajů a zakódovali odpovědi na otevřené otázky. Ke zpracování bylo v dubnu 1974 předáno celkem 1 539 dotazníků.

Tazatelé poskytli KVVM-FSÚ zprávu o průběhu dotazování. Ze 256 zpráv /ze 275 tazatelů nesplnilo tazatelský úkol 9 %/ vyplývá, že

velmi dobře se s dotazníkem pracovalo 27 % tazatelů
dobře 55 %
průměrně 17 %
špatně nebo velmi špatně 1 % tazatelů.

Celkové hodnocení 1,92 je ve srovnání s jinými výzkumy průměrné.

Tazatelé zaznamenali 182 odmítnutí rozhovorů. Z hlediska 100 % dotazů to znamená, že došlo v 10,5 % k odmítnutí. Toto % je dosti velké. Nejčastějšími důvody byly časové důvody /40 %/, nezájem /10 %/, nedůvěra v anonymitu výzkumu /5 %/. Ostatní dotázaní nespecifikovali důvod odmítnutí rozhovoru.

Celkem 70 % tazatelů je přesvědčeno o tom, že jimi získané odpovědi byly upřímné a pravdivé. Obavy a zábrany u dotázaných pozorovalo přes 12 % a to zvláště u starších osob.

Obtížnou byla zvláště otázka č.8, tj. získání údajů o bilanci času ve všední a volný den. Dotazovaní zaokrouhlovali čas většinou nahoru, takže zvláště ženám se stávalo, že součet položek přesahoval teoreticky možný čas /24 hodin/.

S rozpaky se tazatelé setkali u otázek na trestnou činnost a na morální či hospodářské škody s tím související.

Z poznámek dotázaných k výzkumu:

Nejvíce poznámek bylo k údajnému růstu trestné činnosti a k tomu, aby docházelo k přísnějšímu postihu. Odsuzováno je zvláště rozkrádání, vraždy a znásilnění.

K otázce bilance času bylo dost nespokojenosti dotázaných s odpověďmi, které uváděli; říkali, že přesný čas lze jen těžko určit atp.

K otázce 13 /dodržování diety/ měli výhrady. Otázka nebyla přesně formulována.

1.3. Popis základního souboru, výchozí prameny

Základní soubor /pro výpočet předepisovaných kvót i pro kontrolu získaných výsledků/ je popsán základními statistickými údaji získanými při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 1970 a 2 % výběrovým šetřením v témže roce. Doplňující údaje byly získány z dalších oficiálních údajů FSÚ.

Hlavními kontrolovanými znaky jsou:

- území
- pohlaví
- věk
- sociální skupina
- velikost obce.

1.4. Další kontrolované znaky

Jde především o znak

- vzdělání
- rodinný stav
- počet dětí do 15 let
- mateřský jazyk
- ekonomická aktivita

1.5. Reprezentativnost zkoumaného výběrového souboru

① Velikostní skupiny obcí:	Populační četnosti od 0 věku výše			Výzkum č.74-3				
	CSSR	ČSR	SSR	CSSR	ČSR	SSR	Muži	Ženy
obce do 499 obyv.	10,2	11,6	7,4	10,6	13,2	4,2	10,8	10,4
od 499 do 1 999 obyv.	27,4	23,7	35,2	25,3	21,2	35,3	26,0	24,7
od 2 tis. do 4 999 obyv.	15,0	12,4	20,5	13,6	11,8	18,2	14,0	13,3
od 5 tis. do 19 999 "	16,3	16,6	15,8	17,9	16,1	22,4	18,3	17,6
od 20 tis.do 99 999 "	15,3	16,9	11,6	16,4	17,7	13,3	15,7	17,1
nad 100 tis.obyvateľ	15,8	18,8	9,5	16,0	19,9	6,7	15,2	16,8

Souvislost: pohlaví ↔ velikost obce: CN = 0,0
 území ↔ velikost obce: CN = 0,3
 vzdělání ↔ velikost obce: CN = 0,2
 /se základním vzděláním rozmístění podle obcí
 stejně, s vyšším vzděláním spíše ve městech/

2) Území:

	Populační četnosti ČSSR		74-3		
	občané ve věku 0 + let	občané nad 15 let	ČSSR	Muži	Ženy
ČSR	68,3	69,5	70,7	70,3	29,7
SSR	31,7	30,5	29,3	71,1	28,9

Souvislosti: pohlaví ↔ území: CN = 0,0
 věk ↔ území: CN = 0,0
 vzdělání ↔ území: CN = 0,1

3) Hlavní sociální skupiny:

	Populační četnosti obč. nad 15 let věku			74-3		
	ČSSR	ČSR	SSR	ČSSR	Muži	Ženy
dělníci	59,9	59,7	60,4	58,9	63,3	54,7
ost.zaměstnanci	30,1	31,8	26,7	32,2	28,1	35,9
rolníci	10,0	8,5	12,9	8,7	8,2	9,2
jiná soc.skup.	-	-	-	0,3	0,4	0,1

Souvislosti: pohlaví ↔ soc.skup.: CN = 0,1
 věk ↔ soc.skup.: CN=0,2
 /více rolníků nad 60 let a méně ost.
 zaměstnanců nad 60 let/
 velik.obce ↔ soc.skup.: CN = 0,3
 /více ostat.zaměstnanců ve městech
 a více rolníků na vesnici/

4) Pohlaví:

	Populační četnosti nad 15 let věku			74-3		
	ČSSR	ČSR	SSR	ČSSR	ČSR	SSR
Mužů	48,0	47,7	48,7	48,3	48,0	49,0
Žen	52,0	52,3	51,3	51,7	52,0	51,0

Souvislosti: území ↔ pohlaví: CN = 0,0
 věk ↔ pohlaví: CN = 0,1
 /více mužů nad 60 let, více žen do 29 let/
 soc.skup. ↔ pohlaví: CN = 0,1
 /více žen mezi rolníky i ostat.zaměst. a
 a více mužů mezi dělníky/

⑤ věk:

	Populační četnosti ve věku nad 15 let					74-3		
	ČSSR	Muži	Ženy	ČSR	SSR	ČSSR	Muži	Ženy
15 - 19 let	11,1	11,8	10,5	10,1	13,3	12,3	10,4	14,1
20 - 29 "	21,5	22,7	20,4	21,3	22,0	21,4	19,9	22,8
30 - 44 "	23,7	24,6	22,9	23,2	24,8	25,9	26,0	25,8
45 - 59 "	21,2	21,1	21,3	21,5	20,5	21,7	22,5	21,0
60 +	22,5	19,8	25,0	23,9	19,4	18,7	21,2	16,4

Poznámka: V celé populaci /100 %/ je ve věku 0-14 let 22,6 % v ČSSR, v ČSR 21,1 % a v SSR 25,9 %.

Souvislosti: pohlaví ↔ věk: CN = 0,1

⑥ Vzdělání:

	Populač. četnosti u ekon. aktivních, ve věku 15-59 let			74-3				
	ČSSR	ČSR	SSR	ČSSR	ČSR	SSR	Muži	Ženy
zákl.-nevyučení				29,8	27,7	35,0	19,2	39,7
zákl.-vyučení	83,1	82,8	84,6	37,1	39,0	32,5	49,1	25,9
další bez matur.				11,0	11,0	10,9	10,5	11,4
střední s matur.	13,5	13,7	12,5	17,9	18,3	16,9	15,7	20,0
vysokoškolské	3,4	3,5	2,9	4,2	4,0	4,7	5,5	2,9

Souvislosti: pohlaví ↔ vzdělání: CN = 0,3

území ↔ vzdělání: CN = 0,2

/se základním. nevyučení jsou více ve vyšších věkových skupinách. Střední s maturitou klesá s věkem, vysokoškoláků je 7 % ve věk. skupině 30-44 let/

soc. skupina ↔ vzdělání: CN = 0,7

/v soc. skupině rolníků je 66 % bez vyučení,

v soc. skupině dělníků je 36 % bez vyučení,

u ostat. zaměstnanců jen 8 %;

vysokoškoláci jsou plně ve skupině ostatních zaměstnanců/

7) Rodinný stav:

	Populační četnosti nad 15 let			74-3				
	ČSSR	Muži	Ženy	ČSSR	Muži	Ženy	ČSR	SSR
ženatí-vdané	65,1	67,7	62,6	68,5	73,9	63,6	68,0	69,8
svobodní	22,3	26,3	18,6	19,7	18,6	20,7	18,7	22,0
rozvedení	2,8	2,4	3,3	3,6	2,4	4,8	4,4	1,8
ovdovělí	9,7	3,5	15,4	8,1	5,1	10,9	8,8	6,4

Souvislosti: pohlaví ↔ stav: CN = 0,2

území ↔ stav: CN = 0,1

věk ↔ stav: CN = 0,6

vzdělání ↔ stav: CN = 0,2

/svobodných více s nižším vzděláním, rozvedených více s vyšším vzděláním, ovdovělých více se základním vzděláním/

velikost obce ↔ stav: CN = 0,2

/svobodných více na vesnici, ženatých více ve městech, rozvedených více ve městech/

8) Počet dětí do 15 let:

	Populační četnosti domácností v ČSSR		74-3 /všech domácností/		
	všech domácností	rodinných domácností	ČSSR	Muži	Ženy
bez dětí do 15 let	60,7	52,2	53,4	52,6	54,2
s 1 dítětem	19,8	24,0	19,6	21,2	18,0
se 2 dětmi	13,9	17,0	21,6	20,0	23,0
se 3 a více dětmi	5,6	6,8	5,5	6,2	4,8

Souvislosti: pohlaví ↔ počet dětí: CN = 0,0

velikost bydliště ↔ počet dětí: CN = 0,2

/na vesnicích méně bez dětí a více s více dětmi, ve městech naopak/

9) Mateřský jazyk:

	Populační četnosti u všeho obyvatelstva o národnosti			74-3 /odpovědi na mateřský jazyk/		
	ČSSR	ČSR	SSR	ČSSR	ČSR	SSR
čeština	64,7	94,5	1,0	66,9	93,4	0,9
slovenština	29,6	3,4	85,6	26,5	4,5	85,1
maďarština	4,0	0,2	12,2	3,3	0,1	10,9
polština	0,5	0,7	0,0	0,5	0,6	0,2
němčina	0,6	0,7	0,1	1,0	1,3	0,2
ukrajinština	0,4	0,2	0,9	0,8	0,2	2,4
jiný jazyk	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0	0,2

Souvislosti:

věk ↔ mateřský jazyk: CN = 0,1

/polština a němčina častěji u občanů nad 60 let/

soc.skup.↔ mateřský jazyk: CN = 0,1

/slovenština a ukrajinština častěji u rolníků,
maďarština u dělníků/

vzdělání ↔ mateřský jazyk: CN = 0,0

velik.obce↔ mateřský jazyk: CN=0,2

/maďarština častěji na vesnicích, němčina ve městech/

10) Ekonomická aktivita:

	Populační četnosti podle KVVM ve věku nad 15 let			74-3				
	ČSSR	Muži	Ženy	ČSSR	Muži	Ženy	ČSR	SSR
dělník	31,7	} 72,8	} 54,3	37,0	43,1	31,4	37,5	35,9
provozní pracovník	15,7			21,9	18,5	25,0	20,0	26,4
duševní pracovník	15,8			19,6	18,8	20,4	19,7	19,3
důchodce	21,7	18,0	25,1	11,7	12,8	10,7	13,3	8,0
žena v domácnosti	7,3	-	14,0	2,5	0,0	4,8	2,8	1,8
student+učeň	7,8	9,2	6,6	7,2	6,8	7,7	6,6	8,6

Souvislosti: pohlaví ↔ ekon.aktivita: CN = 0,2

/Muži častěji dělníky, ženy častěji provozními pracovníky/

území ↔ ekon.aktivita: CN = 0,1

věk ↔ ekon.aktivita: CN = 0,7

/65 % nad 60 let věku v důchodu/

sociál.skup.↔ ekon.aktivita: CN = 0,7

vzdělání ↔ ekon.aktivita: CN = 0,7

velik.obce ↔ ekon.aktivita: CN = 0,2

K A P I T O L A II.

Statistické údaje o zkoumané problematice
a související statistická data

Protože jde o vícetématický výzkum, uvádíme - pokud jsou k dispozici - statistická data v kapitole IV. u příslušných oddílů.

K A P I T O L A III.

Stručně o výsledcích výzkumu a závěry
ze zjištěných údajů

Tato kapitola vyžaduje vybrat jen nejpodstatnější zjištění. U vícetématického výzkumu je to vždy obtížné.

- 1/ Domnívám se, že nejzávažnější informací z hlediska způsobu života, jsou nově získaná data o bilanci celodenního času. Získané údaje jen potvrzují, že i v současné době trvá a je stále výrazně různé zatížení mužů a žen domácími pracemi a starostmi o rodinu. Ženy, zvláště pak ženy ekonomicky aktivní, mají nedostatek volného času "pro sebe" /zájmy, studium apod./ i "pro společnost" /veřejná činnost apod./

Několik shrnujících údajů:

Vybrané činnosti ve všedním dni u mužů a žen

/% času věnovaného z 24 hodin = 100 % uvedené činnosti/

činnosti	Dělníci		Prov.zam.		Duš.prac.		Důchodci		Ženy v dom.	Uční a stud.	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži	Ženy
práce v domácn.	3,4	12,3	3,4	11,5	3,3	10,2	7,8	16,9	18,5	2,4	5,5
péče o děti	2,9	4,6	2,7	4,9	3,2	6,2	2,1	2,7	11,5	0,0	1,6
spánek	31,1	28,9	29,7	28,6	29,1	28,4	33,1	32,2	32,3	34,8	32,8
práce na zahradě	6,1	3,4	4,8	3,1	4,8	1,5	11,4	7,0	6,2	1,9	1,4
veřejná činnost	1,7	0,7	1,9	1,1	4,2	1,8	3,1	1,3	1,1	2,4	2,0
volný čas	10,0	5,0	12,5	5,0	10,9	5,8	21,7	21,0	11,9	22,1	25,2

~~ekonomicky aktivní~~ || ~~ekonom.neaktiv.~~

Vybrané činnosti ve volném dni u mužů a žen

/% času věnovaného z 24 hodin = 100 % uvedené činnosti/

činnosti	Dělníci		Prov.zam.		Duš.prac.		Důchodci		Ženy v dom.	Uční a stud.	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži	Ženy
práce v domácn.	5,6	13,9	6,1	13,5	6,2	13,9	8,1	16,3	22,3	4,5	10,6
péče o děti	5,4	6,9	5,8	6,7	6,3	8,5	1,4	0,9	10,0	0,0	1,2
spánek	32,3	29,9	32,1	30,4	31,8	30,4	31,6	31,2	34,3	34,0	33,9
práce na zahradě	11,2	6,0	10,5	6,0	9,6	4,7	9,6	5,8	5,5	4,5	3,0
veřejná činnost	3,5	1,0	2,8	1,3	5,3	1,7	3,0	1,0	0,0	3,5	3,0
volný čas	23,5	14,1	23,2	15,6	24,6	14,4	26,2	28,9	17,7	32,6	32,0

Bilance času všedního dne /pracovního dne/ podle ekon.aktivity mužů a žen a podle hlavních činností v % / sloupec - 100 %/

	EKONOMICKY AKTIVNÍ						EKONOMICKY NEAKTIVNÍ				
	Dělníci		Prov.zam.		Duš.prac.		Důchodci		Ženy v dom.	Uční a stud.	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži	Ženy
doprava a zaměstnání	37	33	36	34	36	35	8	4	4	26	20
práce v dom,nákupy a péče o děti	8	22	9	21	8	21	15	26	37	4	10
spánek	31	29	30	29	29	28	33	32	32	35	33
fyziológ.činnosti	6	6	6	6	7	6	8	8	8	9	8
práce na zahradě	6	4	5	4	5	2	11	7	6	2	2
veřejná činnost	2	1	2	1	4	2	3	1	1	2	2
volný čas	10	5	12	5	11	6	22	22	12	22	25

/sloupec = 100 %/

Vybrané činnosti ve volném dnu u mužů a žen podle ekon.aktivity v %
/celé kvantum času ve volném dnu - 24 hodin - je 100%/

	EKONOMICKY AKTIVNÍ						EKONOMICKY NEAKTIVNÍ				
	dělníci		prov.zam.		duš.prac.		důchodci		Ženy v dom.	učni a stud.	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži	Ženy
práce v domácn.	6	14	6	14	6	14	8	16	22	4	11
péče o děti	5	7	6	7	6	9	1	1	10	0	1
veřejná činnost	3	1	3	1	5	2	3	1	0	3	3
volný čas	24	14	23	16	25	14	26	29	17	33	32
spánek	32	30	32	30	32	30	32	31	34	34	34

/Pozn.: zbytek do 100 % jsou různé nutné činnosti - jídlo apod. -, dále práce na zahradě, nákupy ve vol.dni i zaměstnání ve dny volna za mzdu./

Pokusme se vysledovat možné tendence v činnostech ve volném čase. Je třeba říci, že vhodné by bylo mít údaje o tom co lidé dělají a co by chtěli dělat ve volném čase. Takový údaj máme zhruba o ženách. Lze odhadnout, že ženy /využito výsledků výzkumu 71-10, 72-2, 74-3/:

činnost	v průměru	
	tráví % volného času činností	chtěly by trávit % vol. času činností
odpočinek, spaní	5	7
návštěva kina, divadla apod.	4	16
poslech TV, R, četba novin, časopisů	24	26
pobyt v přírodě, sport	8	5
četba knih, studium, veř. činnost	16	17
popovídání si s rodinou, dětmi ap.	17	4
"koníčky", různé dom. práce, zahrádka apod.	26	25

Výrazná se zdá být neuspokojená touha žen častěji se dostávat "mimo domácnost" do kina, divadla, na koncert apod. a na úkor "popovídání" si s rodinou, manželem, dětmi, známými.

Lze sestavit tabulku o tom, jaký podíl mají jednotlivé aktivity volného času u celé čs. populace. Využíváme výsledků z výzkumů 72-2, 73-X a 74-3.

	ČSSR (v %)
odpočinek, spaní	4
návštěva kina, divadla apod.	8
poslech TV, R, četba novin, časopisů	22
pobyt v přírodě, sport, rekreace	12
četba knih, studium, veř. činnost	16
popovídání si	6
"koníčky", dom. práce, zahrada apod.	32

Lze usuzovat, že ženy mají nižší /než je celopopulační průměr/ aktivit u návštěvy kina, divadla apod., u pobytu v přírodě a sportu, a u "koníčků". Připočteme-li k tomu to, že ženy mají podstatně méně volného času než celá populace, jsou tyto diference ještě větší.

V čase lze usuzovat /mezi rokem 1971 až 1974/ na to, že u celé populace mírně klesá aktivita "poslech televize, rozhlasu, četba novin a časopisů", roste "četba knih a studium" a mírně vzrůstá "pobyt v přírodě" a "odpočinek".

3/ Životospráva

a/ Snídaně:

Snídá:	celá populace	74 - 3 (%)		
		EKONOMICKY AKTIVNÍ		
		dělníci	prov.prac.	duš.prac.
pravidelně doma	63	59	50	61
pravidelně v práci	10	11	16	9
pravidelně jinde	2	1	2	2
nesnídá pravidelně	18	19	23	21
obvykle nesnídá	8	10	9	7

Výzkum 69-5 /květen 1969, pouze pracující/:

snídá často - pravidelně v práci	13 %
snídá občas v práci.	9 %
skoro nikdy nesnídá v práci.	62 %
jiná odpověď	16 %

b/ Stravování v práci:

	Jen ekon.aktivní	
	74 - 3	69 - 5
Mám možnost se stravovat, v závodě je závodní jídelna	62	63
není závodní jídelna	38	37

Vy sám se v závodní jídelně /jen ekon.aktivní/

	74 - 3	69 - 5
stravujete pravidelně	27	30
stravujete občas	21	18
nestravujete	52	52

Proč se podle Vás někteří pracující nestravují v závodní jídelně? Příčinou je

	74 - 3	69 - 5
kvalita jídla	34	33
cena	4	15
chuť	17	10
nepohodlí.	6	8
časové ztráty	19	} 34
jiná příčina	20	

/Ve výzkumu 69-5
šetřeno otevřenou
otázkou./

c/ Dieta:

Dodržujete Vy sám nějakou dietu?

	74-3	
	všichni	jen ekon. aktivní
ano	16	13
částečně ano.	12	13
ne /a bez odpovědi/	72	74

Doporučil Vám lékař dodržovat nějakou dietu? /Výzkum 69-5/

	69-5
ano	12
ne.	88

/Těm, kterým byla předepsána: Dodržujete ji?

	69-5
ano	26
částečně.	47
nedodržuji.	23

a hlavním důvodem nedodržování je to, že se dieta nevaří v závodních jídelnách/.

d/ Kouříte?

	74-3	73-8
Kouřím pravidelně	29	27
Kouřím příležitostně.	14	18
Nekouřím.	57	55
Jen ekonomicky aktivní:	74-3	69-9
Kouřím pravidelně.	33	34
jen příležitostně.	14	11
nekouřím	53	55

/Výzkum 69-9 probíhal v září 1969./

Jen kuřákům: Kolik let již kouříte?

	74-3	
	Celá populace	Jen pracující
maximálně 5 let.	27	25
6 - 10 let.	22	24
11 - 20 let.	21	26
20 a více let.	30	25

Kolik cigaret denně vykouříte?

	Celá populace 74-3	pracujících 74-3	pracujících 69-9
1 - 5 cigaret	24	23	23
6 - 10 "	21	20	23
11 - 20 "	36	37	35
21 - 30 "	13	14	13
30 a více"	5	5	3
kouří dýmku, doutníky	1	1	3

e/ Co Vám především znemožňuje zdravý způsob života /otázka se týká výzkumu 71-13+14, terén v listopadu 1971 a byla otevřená. Uvádím příčiny uvedené na 1.místě/.

Zamyslete se prosím nad svým způsobem života mimo práci. Co Vám z toho, co máte na lístku, nejvíce ohrožuje zdraví? /opět uvádím 1.místo/. Otázka se týká výzkumu 74-3.

	74-3	71-13+14
spěch a shon	34	32
hlučnost, prašnost, nečistota.	20	19
nedostatek pohybu v přírodě.	18	13
obtížnost dodržovat správnou výživu.	2	9
nedostatek volného času.	10	7
vlastní nesprávné návyky	.	7
nedostatek spánku.	8	8
nesoulad v rodině.	8	2
jiné vlivy	.	3

f/ Co Vám poškozuje /ohrožuje/ zdraví v práci?

	74-3	71-13+14
hlučnost a prašnost.	28	36
napětí a konflikty	23	13
špatné hygienické podmínky	12	10
spěch a neorganizovanost práce	20	.
málo pohybu.	13	.
špatné stravování.	4	.
nadměrná tělesná nebo duševní námaha	.	24
nebezpečí úrazu.	.	5
jiné odpovědi /střídání směn/.	.	12

/Poznámka: otázka ve výzkumu 71-13+14 opět otevřená./

4/ Rodina:

a/ Spoříte ve Vaší domácnosti?

	<u>70-13</u>	<u>74-3</u>
spoříme doma	.	14
spoříme ve spořitelně.	64	69
nespoříme vůbec.	.	17
nespoříme ve spořitelně.	36	.

/U výzkumu 70-13 byl terén v listopadu 1970/

b/ Kdo ve Vaší rodině běžně určuje vydání domácnosti, kdo hospodaří s penězi /jen těm, kteří žijí v úplné rodině/?

	<u>74-3</u>	<u>69-13</u>
manžel	8	9
manželka	52	61
oba, dohodou	38	29
nehospodaříme společně	2	1

/Terén výzkumu 69-13 probíhal začátkem ledna 1970/

c/ Kdo rozhoduje o větších vydáních /jen těm, kteří žijí v úplné rodině/?

	<u>74-3</u>	<u>69-13</u>
manžel	10	14
manželka	14	13
oba, dohodou	75	72
nehospodaří společně	1	1

d/ Kdo ve Vaší rodině organizuje chod domácnosti?

	<u>74-3</u>	<u>69-13</u>
manžel	2	2
manželka	84	90
oba, dohodou	13	7
jiná odpověď	1	1

e/ e/ Kdo ve Vaší rodině kontroluje nebo kontroloval přípravu dětí do školy /jen ti, kteří mají děti/.

	<u>74-3</u>	<u>69-13</u>
otec	12	21
matka.	44	39
oba.	37	37
jiná osoba	2	2
kontroly není zapotřebí.	5	1

5/ Zdroje informací:

Odkud se nejčastěji dozvídáte o různých informacích?

	74-3	72-2 předv.
z novin a časopisů	36	33
z televize	42	30
z rozhlasu	16	20
od přátel, známých	6	9
jinak.	0	8

/Předvýzkum 72-2 probíhal v listopadu 1972, N - 306 osob./

6/ Poškození spotřebitele:

a/ Čím je podle Vašeho názoru u nás spotřebitel nejvíce poškozen?

/Ve výzkumu 71-6, jehož terén byl v červnu 1971, šlo o otevřenou otázku. U 74-3 uvádíme 1. pořadí./

	74-3	71-6
u nás není spotřebitel poškozen. . .	4	7
šizením na ceně, míře, váze.	17	28
špatnou kvalitou výrobků	31	23
nedostatkem zboží na trhu.	40	14
vysokými cenami.	.	14
špatnou obsluhou	.	6
jinak.	8	8

b/ Zjistíte-li, že jste jako kupující při nákupu zboží nějak poškozen, ohradíte se proti tomu?

	74-3	71-6
ano, vždy.	40	73
někdy ano.	41	.
ne	19	27

c/ Proč se neohradíte? /U výzkumu 71-6 jen těm, kteří na předchozí otázku odpověděli "ne", u výzkumu 74-3 těm, kteří se někdy ohradí, nebo neohradí nikdy. U výzkumu 71-6 šlo o otevřenou otázku./

	74-3	71-6
nemělo by to smysl	16	18
nemám rád konflikty a nepříjemnosti s prodávajícím	35	22
ostýchá se, ohradit se	16	40
poškození hned nepostřehnu	27	6
jiné důvody.	6	14

Řadu dalších poznatků, které přinesl vícetématický výzkum 74-3 obsahují přílohy. Pro snažší orientaci ve zkoumané problematice je před nimi zařazen dotazník.

Přílohy obsahují v prvním řádku /každý řádek = 100 %/ informaci o rozložení odpovědí v ČSSR a podobně i další řádky informují o rozložení uvnitř podsouborů /podsoubor = 100 %/. U každého řádku je informace o rozsahu podsouboru /lze tedy vypočítat i absolutní hodnoty na tu kterou odpověď v tom kterém řádku/.

Časový rozpočet našich občanů, využívání volného času
a související otázky.

V tomto výzkumu byl pro získání údajů o množství času věnovaném různým činnostem zvolen běžný způsob získávání odpovědí: tazatel se dotazoval na jednotlivé činnosti a dotázaný uváděl počty hodin a desetin hodin, které jednotlivým činnostem věnuje v pracovním a volném dnu.

Důvody, proč jsme zvolili tento způsob byly tyto:

- a/ chtěli jsme se přesvědčit o tom, jak "přesně" vnímá respondent kvantum času věnovaného jednotlivým činnostem. Při rozhovoru totiž nemá respondent možnost autokontroly svých výpovědí /kdyby vyplňoval sám, potom si uvědomí diferencii "své bilance času" od 24 hodin, které má za den k dispozici/,
- b/ záměrně jsme se neptali na kvantum volného času. Toto kvantum bylo dopočteno do teoretického počtu 24 hodin. Potřebovali jsme se přesvědčit o tom, zda údaje o kvantu volného času získané při dřívějších šetřeních budou zhruba stejné, nebo se budou výrazněji lišit od toho "množství" volného času, získaného přímou otázkou.

- Z výsledků, které byly výzkumem získány lze konstatovat, že
- naše populace dobře odhaduje množství času věnovaného různým činnostem během celého dne,
 - že otázka na časový rozpočet byla účelná a získané výsledky jsou velmi cenné.

Hned na začátku analýzy je třeba zdůraznit, že byla dotazována celá populace, tedy jak ekonomicky aktivní tak neaktivní občané, jak mládež od 15 let, tak staří občané, jak muži tak ženy, jak občané s dětmi tak bez dětí. Dřívější "snímky" časového rozpočtu byly většinou vztahovány na celou populaci /základní soubor/ bez hlubší analýzy diferencí časové náročnosti činností u různých skupin obyvatel. I když rozsah této zprávy neumožňuje uvést všechny analytické závěry odvozené z údajů o časovém rozpočtu, uvádíme tu část závěrů, která je pro další práce a problémy nejpodstatnější.

Poznámka:

Střední hodnota průměr ovšem příliš zohledňuje několik málo extrémních odpovědí. Proto jsem propočtl u jednotlivých činností medián a to i pro jednotlivé skupiny obyvatelstva podle ekonomické aktivity. Mohu konstatovat, že odchylky odhadů spotřeby času (propočtené jako mediány na jednotlivé činnosti) se v součtu liší od teoretického množství času (24 hodin) jen minimálně.

Celková bilance času

Celá populace ČSSR starší 15 let věnuje z celkového kvanta 24 hodin /100 %/

činnosti	ve všedním dnu	v % ve volném dnu
zaměstnání za mzdu	24,9	3,4
dopravě do zaměstnání	4,3	0,5
práci v domácnosti	8,7	13,2
nákupům	4,3	3,8
péči o děti	4,3	6,5
spánku	27,3	30,5
nutným osobním činnostem /jídlo,hygiena apod./	7,9	10,0
práci na vlast.pozemku,zahradě	4,9	9,1
veřejné činnosti,brigádám	2,2	3,1
volný čas:	11,2	20,0

Domácí práce celé naší populaci starší 15 let zabírají ve všední den necelých 9 % všeho času, ovšem 12 % z toho času, kdy člověk bdí a ve volný den přes 13 % času, tj. 19 % času, kdy člověk bdí.

Uvažme, že tato položka /pětina času ve volný den strávená domácími pracemi/ je údajem za celou populaci /mládež, staré, muže, ženy, různé sociální skupiny atp./ a představuje přes 3 hodiny věnované domácím pracem ve volném dnu.

Jestliže ve všední den má populace téměř 3 hodiny volného času, je to ve volný den téměř 5 hodin. Ve volný den se spí

v průměru o necelou hodinu déle. Tyto globální údaje je třeba doplnit údajem o tom, kolik % občanů na tu kterou činnost neodpovídalo. Za základní třídění jsme zvolili pohlaví.

V souboru bylo 50 % mužů a 50 % žen.

VŠEDNÍ DEN:

- 1/ Na "zaměstnání za mzdu" neodpovídalo 13 % mužů a 19 % žen v celém souboru, tj. přes 16 % občanů. /V souboru bylo 20 % ekonomicky neaktivních, tj. studentů a učňů, žen v domácnosti a důchodců./
- 2/ Na "dopravu do zaměstnání" neodpovídalo 29 % občanů, v tom 24 % mužů a 33 % žen.
- 3/ Na "domácí práce" neodpovídalo 24 % občanů, v tom 45 % mužů a 4 % žen.
- 4/ Na "nákupy" neodpovídalo 33 % občanů, v tom 55 % mužů a 12 % žen..
- 5/ Na "péče o děti" neodpovídalo 59 % občanů, v tom 65 % mužů a 53 % žen /činnost "péče o děti" se dotýká 36 % občanů ve věku 15-29 let, 70 % občanů ve věku 30-44 let, 38 % občanů ve věku 45-59 let a 15 % občanů starších 60 let/.
- 6/ Na "spánek" odpovídalo shodně 98 % mužů i žen /tedy absence odpovědí u bilance času je pouze 2 % !/.
- 7/ Na "různé jiné nutné osobní činnosti" odpovídalo 97 % občanů.
- 8/ Na "práce na vlastním pozemku, zahradě" neodpovídalo 53 % občanů, v tom 45 % mužů a 60 % žen.
- 9/ Na "veřejnou činnost, brigády" neodpovídalo 71 % občanů, v tom 61 % mužů a 79 % žen.
- 10/ Podle bilance "volný čas" nemá 24 % občanů, v tom 16 % mužů a 30 % žen.

Tato poslední položka umožňuje ověřit správnost údajů z bilance času s otázkou na volný čas a jeho trávení /otázka 9, znak 31 tohoto výzkumu/. Že nená žádný volný čas spontánně odpovědělo 17 % občanů, v tom 12 % mužů a 21 % žen, 12 % ve věku do 29 let, 26 % ve věku 30-44 let, 17 % ve věku 45-59 let a 10 % ve věku nad 60 let. Na vesnicích je podstatně méně volného času než ve

městech /21 % vesnického obyvatelstva odpovídá, že nemá žádný volný čas, oproti 12 % městského obyvatelstva/ a podobně nejméně volného času má sociální skupina "rolníci" /28 % nemá žádný volný čas, zatímco u dělníků a ostatních zaměstnanců je to kolem 15 %/.

VOLNÝ DEN:

- 1/ Na "zaměstnání za mzdu" neodpovídalo 85 % populace, v tom 81 % mužů a 89 % žen.
- 2/ Na "dopravu do zaměstnání" neodpovídalo 92 % občanů, v tom 90 % mužů a 93 % žen.
- 3/ Na "domácí práce" neodpovídalo 20 % občanů, v tom 36 % mužů a 5 % žen.
- 4/ Na "nákupy" neodpovídalo 55 % občanů, v tom 66 % mužů a 45 % žen.
- 5/ Na "péče o děti" neodpovídalo 60 % občanů, v tom 62 % mužů a 57 % žen.
- 6/ Na "spánek" odpovídalo 97 % mužů i žen.
- 7/ Na "různé jiné nutné osobní činnosti" odpovídalo 96 % občanů, shodně mužů i žen.
- 8/ Na "práce na vlastním pozemku, zahradě" neodpovídalo 43 % občanů, v tom 36 % mužů a 50 % žen.
- 9/ Na "veřejnou činnost" neodpovídalo 71 % občanů, v tom 59 % mužů a 82 % žen.
- 10/ Podle bilance "volný čas" nemá ve volný den 17 % občanů, v tom 14 % mužů a 20 % žen. Tyto údaje odpovídají spontánní odpovědi /viz otázka 9, znak 31 tohoto výzkumu/.

Obecnější zjištění z bilance času /výzkum 74-3/

SPÁNEK - VŠEDNÍ DEN:

nejdéle spí ve všední den občané nad 60 let,
potom mladí 15-29 letí,
potom 45 až 59 letí
a nejkratší dobu 30-44 letí.

Podle sociálních skupin:

nejdéle spí ve všední den rolníci !
potom dělníci a
nejkratší dobu ostatní zaměstnanci.

Podle vzdělání:

asi 8 hodin i víc ve všední den spí:
54 % se základním vzděláním-nevyučených
51 % se základním vzděláním-vyučených
48 % s dalším vzděláním bez maturity
34 % se středním s maturitou a
31 % s vysokoškolským vzděláním.

Na vesnicích spí 8 a více hodin ve všední den asi 51 % obyvatel
ve městech asi 46 % obyvatel
ve velkoměstech asi 43 % obyvatel.

Méně než 7 hodin ve všední den spí:

24 % obyvatel v ČSSR a to shodně v obou republikách
/ČSR, SSR/
22 % mužů a 25 % žen
19 % ve věku 15-29 let
27 % ve věku 30-44 let
27 % ve věku 45-59 let
21 % ve věku nad 60 let
23 % dělníků
24 % zaměstnanců
21 % rolníků
21 % se základním vzděláním-nevyučených
22 % se základním vzděláním-vyučených
25 % s dalším vzděláním bez maturity
26 % se středním s maturitou
38 % s vysokoškolským vzděláním
20 % na vesnici
24 % ve městech
25 % ve velkoměstech.

POZEMEK + ZAHRADA - VŠEDNÍ DEN

Vlastnímu pozemku a zahradě se nejvíce věnují, pokud provádějí tuto činnost, občané nad 60 let a s věkem počet hodin věnovaných této činnosti stále klesá:

Více jak 4 hodiny se ve všedním dnu věnuje práci na vlastním pozemku

- 15 % dělníků
- 13 % ostatních zaměstnanců
- 26 % rolníků.

VEŘEJNÁ ČINNOST - VŠEDNÍ DEN

Veřejné činnosti, pokud ji provádějí, ve všední den se více jak čtyři hodiny věnuje /sociální skupina!/

- 5 % dělníků
- 4 % ostatních zaměstnanců
- 0 % rolníků

- 2 % se základním vzděláním-nevyučených
- 5 % se základním vzděláním-vyučených
- 2 % s dalším vzděláním-bez maturity
- 3 % se středním s maturitou
- 5 % vysokoškoláků

- 5 % na vesnicích
- 3 % ve městech
- 6 % ve velkoměstech

VOLNÝ ČAS - VŠEDNÍ DEN

Méně jak 1 hodinu volného času má :

- v ČSSR. . . . 11 % obyvatel
- v ČSR 11 % obyvatel
- v SSR 10 % obyvatel

- 7 % mužů a
- 15 % žen

- 12 % občanů ve věku 15-29 let
- 13 % ve věku 30-44 let
- 12 % ve věku 45-59 let
- 3 % ve věku nad 60 let

9 % občanů příslušejících k soc.skupině dělníků
14 % ostatních zaměstnanců
9 % rolníků
10 % se základním vzděláním
13 % se středním vzděláním
15 % s vysokoškolským vzděláním
10 % na vesnicích
11 % ve městech
10 % ve velkoměstech

VOLNÝ DEN

Ve volném dni pracuje za mzdu

14 % ze sociální skupiny dělník
13 % ze sociální skupiny ostatní zaměstnanec
30 % ze sociální skupiny rolník
19 % mužů a
11 % žen

Méně jak 6 hodin spí ve volný den

2 % mužů a
2 % žen

Asi 8 i více hodin spí

79 % mužů a
76 % žen
80 % dělníků
76 % ostatních zaměstnanců
73 % rolníků
79 % se základním vzděláním
73 % se středním vzděláním
67 % s vysokoškolským vzděláním

Porovnání různých dat o bilanci času našich občanů:

1/ Výzkum KVVM /74-3/ z roku 1974 a šetření u pracujících ve strojírenství /SSÚ, květen 1967/ - vydáno FSÚ v únoru 1969.

V průměrném dni v týdnu
/z sedmi dnů, při pěti dnech pracovních/:

činností	populace tráví	pracující ve strojí-	
	v roce 1974	renství tráví v r.1967	Muži Ženy
	v %	celek	v %
zaměstnání+doprava	21,2	27,2	28,1 26,4
práce v domácnosti	10,1	11,3	6,7 16,0
nákupy	4,2	1,6	0,8 2,4
péče o děti	5,0	2,0	1,7 2,4
spánkem	28,5	31,2	31,4 31,1
nutnými osobními činnostmi	8,6	8,5	8,8 8,1
veřejnou činností	2,5	1,3	2,2 0,3
volný čas /+práce na zahradě/	19,9	16,9	20,3 13,3
celek	100,0	100,0	100,0 100,0

Podobně je možné srovnání současného výzkumu 74-3 s výzkumem 71-10 /kde byla šetřena mezi ženami ve věku 18-44 let žijících alespoň ve dvoučlenné domácnosti spotřeba času domácími pracemi ve všedním dnu/.

Ženy ČSSR ve všedním dni věnují

činnosti	Podle výzkumu 74-3 /únor 1974- celá populace žen		Podle výzkumu 71-10 /září 1971/- ženy ve věku 18-44 let	
	hodin	minut	hodin	minut
domácím pracem	3	0	3	7
nákupům	1	24	0	56
zahrada, pozemek	0	55	0	10
péče o děti	1	17	0	40

Největší položka "domácí práce" žen byla specifikována ve výzkumu 71-10 takto:

	hodin	minut
vaření a mytí nádobí	1	59
úklid bytu	0	25
praní a žehlení	0	33
šití a zašívání	0	10

Z hlediska bilance času ženy v roce 1971 a v roce 1974 je významnější vyšší spotřeba času na nákupy a péči o děti.

Volný čas a jeho využívání

Problémem využívání volného času se v KVVM-FSÚ zabýváme dosti často. Je to působeno tím, že prožívání volného času je úzce spojeno se způsobem života, že s volným časem a aktivitami v něm jsou spojeny potřeby lidí, nároky a uspokojení. Potřeby promítnuté do aktivit a zájmů ve volném čase jsou ovšem "zbytné" /na rozdíl od nezbytných existenčních potřeb, jako je jídlo, bydlení, práce apod./, ale jako zbytné je můžeme označovat jen v závislosti na konkrétním historickém okamžiku. Zbytné se v jisté době stává nezbytným.

Je problémem jak zkoumat tyto potřeby. Domnívám se, že oprávněně zkoumáme činnosti ve volném čase a jejich změny a vývoj, protože v těchto činnostech se potřeby vyjevují, v činnostech jsou potřeby uspokojovány a současně činnostmi je přetvářen vnější svět i sám subjekt.

Ještě obecněji: Změny vnějšího světa i samotného aktivního subjektu působí na posuzování životního způsobu a jemu odpovídajícího hodnotového systému /systému hodnot/, který vyvolává změny v zájmech a potřebách; tyto změny se vyjevují v činnostech uspokojujících vzniklé potřeby a činností je změněn vnější svět i samotný aktivní subjekt.

Zkoumáním činností se tedy dovídáme o potřebách. Oproti dřívějším našim výzkumům, kde byla dotázanému předložena baterie různých činností ve volném čase jsme tentokrát volili otevřenou otázku. Odpovědi byly následně kódovány do 9 komplexnějších činností.

Uvádíme třídění /frekvence, tj. % činností ve vol.času/ za ČSSR, ČSR, SSR, za muže a ženy v ČSSR a ze základní sociální skupiny:

Otázka: "K čemu hlavně využíváte volný čas?" /v %/

	ČSSR	ČSR	SSR	Muži	Ženy	dělníci	ost. zaměst. níci	rol- níci
nemám žádný volný čas	17	15	19	12	21	16	15	28
k odpočinku, spaní	6	7	4	6	6	6	4	9
k návštěvě kina, divadla apod.	5	6	3	6	4	5	5	2
k poslechu televize, rádia, četbě novin a časopisů	13	15	10	14	13	15	10	15
k pobytu v přírodě, rekreaci a sportu	15	14	17	20	10	15	17	5
ke čtení knih, ke studiu, veř. činnosti ap.	17	17	17	15	19	13	26	7
k popovídání s rodinou či přáteli apod.	6	6	7	7	5	7	4	8
k práci pro známé bez úplaty	1	1	1	2	1	2	1	2
ke svým "koníčkům" nebo k různým domácím pracem	20	19	22	18	22	21	17	25
celky	100	100	100	100	100	100	100	100

Třídění téže otázky podle ekonomické aktivity dotázaného /v %/:

činnost:	ekonomicky aktivní			ekonomicky neaktivní		
	dělníci	provozní pracov.	duševní pracov.	dů- chodci	Ženy v dom.	studenti, učni
nemám volný čas	19	22	16	5	24	2
k odpočinku	6	6	6	7	8	3
kino, divadlo apod.	5	6	6	1	0	5
poslech TV, R, noviny	17	11	12	13	14	7
pobyt v přírodě	14	12	13	20	5	32
četba, studium, veř. činnost	9	14	23	18	16	40
popovídání si	6	7	4	9	11	3
práce pro známé	2	2	1	3	0	0
"koníčkům" a práci v dom.	22	20	19	24	22	8
celky	100	100	100	100	100	100

Třídění podle ekonomické aktivity a pohlaví
/třídění třetího stupně/:

MUŽI /v % podle ekonom.aktivity/

činnost	muži ekon.aktivní			muži ekonom.neaktivní	
	děl- níci	prov. prac.	duš. prac.	dů- chodci	stud. učni
nemá volný čas	15	17	8	4	0
k odpočinku	5	5	6	11	4
kino,divadlo apod.	6	5	6	1	8
poslech TV, R, noviny	15	17	16	10	6
pobyt v přírodě	17	18	14	26	50
četba,studium,veř.činnost	10	9	26	18	22
popovídání si	9	7	8	6	2
práce pro známé	3	3	0	4	0
"koníčkům" a práci v dom.	20	19	16	20	8

ŽENY / v % podle ekonom.aktivity/

činnost	ženy ekon.aktivní			ženy ekonom.neaktivní		
	děl- nice	prov. prac.	duš. prac.	důchod- kyně	v do- mácn.	stud., učnice
nemá volný čas	25	25	23	7	24	3
k odpočinku	7	7	6	2	8	2
kino,divadlo apod.	4	6	5	0	0	3
poslech TV, R,noviny	19	8	9	16	14	8
pobyt v přírodě	9	8	13	12	5	16
četba,studium,veř.činnost	9	18	19	20	16	56
popovídání si	2	7	1	13	11	3
práce pro známé	0	1	2	1	0	0
"koníčky" a práce v dom.	25	20	22	29	22	9

Poznámka:

V tomto výzkumu jsme nemohli sledovat kompletní vybavenost domácností. Zaměřili jsme se pouze na vlastnictví auta nebo chaty v domácnosti dotázaného.

Podle výsledků	% domácnosti	
	má auto	má chatu
V ČSSR	31	9
- ČSR	33	11
- SSR	24	4
soc.skupina: dělníci	26	7
ostatní zaměstnanci	41	15
rolníci	23	2
velikost bydliště: vesnice	30	4
město	31	10
velkoměsto	33	22

/Je zajímavé, že z těch, kteří mají v domácnosti auto odpovídá asi 20 % spontánně, že nemají žádný volný čas; z těch, kteří nemají auto pouze 15 %/.

Poznámka 2:

VÚ kultury provedl v ČSR v březnu 1973 výzkum k problémům volného času. Získal výsledky za muže a ženy v ČSR na otázku:

"Jak jste spokojen s množstvím volného času?

Volného času máte

	ČSR	
	Muži	Ženy
dostatek	26	18
spíše dostatek	18	19
spíše nedostatek	34	40
nedostatek	22	23

Hodnotové orientace našich občanů.

Proniknout do oblasti životních hodnot jednotlivých skupin obyvatelstva jsme se pokusili již dříve. Připomeňme např. výzkum hodnotových orientací mládeže /73-4, Mládež ČSSR I./. Zde ovšem byl /po předcházející otevřené otázce/ předložen dotazovanému /soubor tvořili občané ve věku 15-29 let, tj. asi 24,7 % celé populace/ lístek s výčtem hodnot. Mohl se tedy "orientovat" v těchto hodnotách, uvědomit si váhu jednotlivých hodnot ve svém vlastním životě atd. V našem výzkumu 74-3 jsme volili otevřenou otázku jak na životní tak na pracovní hodnoty rozdílně od výzkumu 73-4:

Jestliže ve výzkumu 73-4 zněla otázka "Co považujete za nejdůležitější pro to, aby Váš život byl šťastný a spokojený" /otevřená otázka/, obdobná otázka ve výzkumu 74-3 zněla "Co podle Vás hlavně rozhoduje o úspěchu v životě". Získané odpovědi na otevřenou otázku byly jak ve výzkumu 73-4, tak ve výzkumu 74-3 dodatečně kódovány do větších skupin.

Připomeňme nejdříve výsledky z výzkumu 73-4 /Mládež ČSSR I/ na otevřenou otázku "Co Vy osobně považujete za nejdůležitější pro to, aby Váš život byl šťastný a spokojený":

	<u>Hodnotu zvolilo % v ČSSR /do 29 let/</u>
1/ partner, manželství, rodina	27
2/ práce, kvalifikace, znalosti, uplatnit se	21
3/ vlastní zdraví /neonemocnět/.	18
4/ mít a užít si /peníze, auto, cestovat/	15
5/ společnost a vztahy /čestnost, mír, porozumění/.	13
6/ jiná odpověď + neodpovědělo	6

Výsledky na otázku z výzkumu 74-3 /celá populace nad 15 let/ "Co rozhoduje o úspěchu v životě":

	Z v o l i l o %	
	v ČSSR	v ČSSR /do 29 let/
1/ práce, postavení, píle, znalosti, schopnosti	28	27
2/ štěstí, náhoda	19	19
3/ osobní vlastnosti, hlavně vytrvalost	13	12
4/ vlastní zdraví	11	10
5/ rodina, děti	9	9
6/ peníze, protekce apod.	7	8
7/ společnost a vztahy.	7	6
8/ nevím.	6	9

Odlišnosti frekvencí jsou vysvětlitelné rozdílnými formulacemi otázek.

"Štěstí a spokojenost" je orientováno do rodiny /27 %/, ale také do práce, znalostí, uplatnění /21 %/ a vlastního zdraví /18 %/.

"Úspěch v životě" je orientován do práce, znalostí a uplatnění /28 %/ a - odhlédneme-li od nejasných odpovědí na štěstí a náhodu - /osobních vlastností a zdraví /24 %/.

V každém případě lze odvodit, že hodnota "práce, znalosti, uplatnění" je velmi výraznou životní hodnotou celé naší populace. Zatím co /74-3/

ekonomicky aktivní dělníci ji volí ve	27,3 %
ekonomicky aktivní provozní pracovníci ve	24,9 %
ekonomicky aktivní duševní pracovníci ve.	31,8 %
ekonomicky neaktivní důchodci ve.	29,0 %
ekonomicky neaktivní studenti a učni ve	35,0 %

jako důležitou pro úspěch v životě.

Podle pohlaví:

dělníci - muži ji volí ve	28 %
dělnice - ženy ve	25,4 %
provozní pracovníci - muži ve	25,6 %
provozní pracovnice - ženy ve	24,1 %
duševní pracovníci - muži ve.	36,0 %
duševní pracovnice - ženy ve.	28,1 %
důchodci - muži ve.	32,3 %
důchodkyně - ženy ve.	25,2 %
studenti a učni - muži ve	31,3 %
studentky a učnice - ženy ve.	37,8 %.

Pro muže tedy ve všech skupinách je "úspěch v životě" spojován častěji s prací a znalostmi, než u žen. Celkově pro celou populaci:

muži toto spojení zdůrazňují ve 29,8 %
ženy ve 28,3 %.

Ostatní hodnoty "úspěchu v životě" jsou zhruba stejné podle ekonomické aktivity a pohlaví, ovšem:

ekonomicky aktivní muži a studenti častěji zdůrazňují hodnotu zdraví než ženy a naopak je tomu u důchodců. Rodinu a děti častěji volí ženy - duševní pracovnice než muži - duševní pracovníci, ale také o málo častěji ženy - dělnice než muži - dělníci.

S ohledem na to, že hodnota zdraví hraje rovněž důležitou úlohu, zvláště ve spojení se šťastným a spokojeným životem, byla ve výzkumu 74-3 položena otázka "Co Vám nejvíce ohrožuje zdraví v životě mimo práci":

Celkem 23 % občanů, v tom 38 % ze skupiny rolníků, 26 % dělníků a 14 % ostatních zaměstnanců odpovědělo, že nic jim život neohrožuje a neztěžuje. Tedy 77 % našich občanů /a plných 87 % občanů ve věku kolem 40 let/ je toho názoru, že běžném životě mimo práci je ohrožováno jejich zdraví. Jaké jsou hlavní příčiny? Ze 100 % těch, kteří se cítí ohrožováni pokud jde o zdraví odpovědělo, že příčiny jsou:

Celodenní spěch a shon	34 %
Hlučnost a nečistota	20 %
Nedostatek pobytu v přírodě.	18 %
Nedostatek volného času.	10 %
Nedostatek nerušeného spánku	8 %
Nesoulad v rodině a okolí.	8 %
Špatné stravování.	2 %

Domnívám se, že jde o tak závažné zjištění, že je účelná podrobnější analýza:

ČSR : SSR:

Hlučností a nečistotou se cítí častěji ohrožováni občané ČSR a podobně i nedostatkem pobytu v přírodě. Naopak občané SSR jsou častěji ohrožováni nedostatkem volného času.

Muži : ženy:

Muži se významně častěji /2x více/ než ženy cítí ohrožováni hlukem a nečistotou, naopak ženy výrazně častěji nedostatkem pobytu v přírodě a celodenním spěchem a shonem.

Věk:

Občané ve věku 30-59 let se cítí 2x tak častěji ohroženi celodenním shonem a spěchem než občané důchodci a ve věku od 15 do 29 let.

Vzdělání:

Především je výrazné to, že s růstem vzdělání roste i počet ohrožení zdraví. Zatím co se základním vzděláním bez vyučení se cítí ohroženo jen 70 %, je to u vyučených už téměř 80 % a u středoškoláků a vysokoškoláků přes 90 %.

U těch, kteří se cítí ohrožováni pak jsou tyto souvislosti: Celodenním spěchem a shonem se cítí ohrožováni občané s vyšším vzděláním téměř 2x častěji, než občané se základním vzděláním. Obdobně občané s vyšším vzděláním se 2x častěji cítí ohrožováni nedostatkem volného času a nedostatkem pobytu v přírodě.

Naproti tomu občané se základním vzděláním se cítí častěji ohroženi nesouladem v rodině a nedostatkem nerušeného spánku.

Velikost obce:

30 % obyvatel vesnic, ale jen 20 % obyvatel měst a 15 % obyvatel velkoměst se necítí na zdraví ohrožováno. Pro velkoměsta a města je výrazně vyšší příčina "pobyt v přírodě" a "hluk a nečistota" /2x větší než na vesnici/.

Do oblasti práce a hodnot jsme se opět pokusili proniknout otázkou: "Co rozhoduje podle Vás především o tom, zda má člověk v práci a zaměstnání úspěch?" /Dotázanému byl předložen lístek s uvedenými alternativami./ Otázka byla kladena jak ekonomicky aktivním občanům, tak neaktivním.

O úspěchu v práci podle všech občanů rozhoduje /v % odpovědí/:

	ČSSR	Muži	Ženy
1/ odborné vědomosti a schopnosti	43,8	45,7	42,0
2/ vztah k práci a píle	22,6	20,2	24,9
3/ známosti a protekce.	16,0	15,3	16,6
4/ vztah k nadřízenému.	9,0	10,0	8,0
5/ vztahy ke spolupracovníkům	4,8	5,4	4,4
6/ náhoda a štěstí.	2,2	2,3	2,2
7/ něco jiného.	1,5	1,2	1,9

Nesporně velmi závažná je položka 3/ a konečně i 4/. Analyzujeme dále položku 3/:

O tom, že o úspěchu v práci rozhodují známosti a protekce se vyjádřilo 14 % dělníků a 20 % dělnic, shodně 16 % provozních pracovníků u obou pohlaví, shodně 15 % pracovníků duševních u obou pohlaví.

U neaktivních: známosti a protekce rozhodují odpovědělo přes 18 % mužů-důchodců a 7 % žen-důchodkyň, ale také 13 % učňů a studentů a 19 % učnic a studentek.

Je třeba si klást otázku, v jaké míře se v těchto názorech odráží přímá či zprostředkovaná /rodinou, známými/ životní zkušenost.

Ke srovnání posunu v názorech se vraťme k výzkumu 71-11. Zde byla /terén probíhal v březnu 1972/ položena stejně znějící otázka.

O úspěchu v práci rozhodují /v %/:

	71-11	74-3
odborné vědomosti a znalosti	30,5	26,5
schopnosti a inteligence . .	18,0	17,3
vztah k práci a píle	28,6	22,6
dobré vztahy ke spolupra- covníkům	3,4	4,8
dobré vztahy k nadřízenému .	5,7	9,0
známosti a protekce.	9,5	13,3
drzost a široké lokty.	1,8	2,7
náhoda, štěstí	1,7	2,2
něco jiného.	0,9	1,5

Snížení váhy vědomostí a schopností z hlediska úspěchu v zaměstnání je již významně a rovněž je významné zvýšení váhy příčiny "známosti a protekce".

Podobně, jako jsme se zeptali, zda a čím je ohrožováno zdraví občanů v životě mimo práci, jsme položili obdobnou otázku, ovšem pouze ekonomicky aktivním občanům.

"Co Vám nejvíce ohrožuje zdraví při práci?"

Celkem 15 % ekonomicky aktivních občanů, v tom 24 % ze sociální skupiny rolníků, 17 % ze skupiny ostatních zaměstnanců a 12 % ze skupiny dělníků odpovědělo, že jejich zdraví v práci není ohrožováno. Tedy 85 % pracujících se domnívá, že je jejich zdraví v práci ohrožováno. Domnívá se to 88 % mužů a 82 % žen. Jaké jsou hlavní příčiny? Ze 100 % těch, kteří se cítí v práci pokud jde o zdraví ohrožováno odpovědělo, že příčiny jsou:

- 1/ Hlučnost a prašnost 28 %
- 2/ Napětí a konflikty. 23 %
- 3/ Spěch a neorganizovanost práce. 20 %
- 4/ Málo pohybu 13 %
- 5/ Špatné hygienické podmínky. 9 %
- 6/ Špatné stravování 4 %
- 7/ Špatné světelné podmínky. 3 %

Jde opět o závažné zjištění:

Podle území /ČSR : SSR/ nejsou příčiny diferencovány /jsou shodné v obou republikách/

Muži : Ženy:

Málo pohybu ohrožuje zdraví žen téměř 3x častěji než u mužů a o málo víc i špatné hygienické podmínky. Hlukem a prašností jsou naopak 2x více ohrožováni muži.

Věk:

ve věku 30-44 let je hlavní příčina ohrožující zdraví napětí a konflikty. Plných 31 % v této věkové skupině se cítí tímto faktorem ohroženo.

Sociální skupiny:

Nejvýznamnější je diference u ohrožení zdraví v důsledku napětí a konfliktů v práci. Jestliže se tímto faktorem cítí ohroženo kolem 15 % ze sociální skupiny dělníků a rolníků, je to téměř 38 % ze skupiny ostatních zaměstnanců. Hlukem a prachem je ohroženo kolem 37 % ze skupiny dělníků, 20 % ze skupiny rolníků a jen 11 % ze skupiny ostatních zaměstnanců. Špatné hygienické podmínky převažují u rolníků a málo pohybu u ostatních zaměstnanců.

Vzdělání:

Vztahy jsou podobné, jako u sociálních skupin. Nejvýraznější je to opět u faktoru napětí a konflikty. Tento faktor ohrožuje zdraví kolem 40 % vysokoškoláků, 35 % středoškoláků, ale jen kolem 16 % se základním vzděláním. Naopak je to u hlučnosti a prašnosti.

Velikost obce:

Je zde jen jeden výraznější vztah: čím větší obec, tím více jsou pracující ohrožováni nedostatkem pohybu.

Několik poznámek k volnému času a hodnotovým orientacím.

V roce 1973 provedl n.p. SVIT v Gottwaldově výzkum pracovních motivací a hodnotových orientací svých pracovníků. Protože jde o výzkum více jak 600 pracovníků, uvádíme výsledky získané tímto výzkumem.

Popis vzorku:

Ve vzorku pracovníků n.p. SVIT bylo 25 % mužů a 75 % žen. Ve věku 18-25 bylo 28 %, ve věku 26-35 bylo 24 % a nad 35 let bylo 48 %.

Z dělnických rodin bylo 77 %, z rolnických 17 %, z úřednických, živnostenských apod. bylo 6 %.

Se základním vzděláním-bez vyučení bylo 58 %, vyučených 24 % a s vyšším vzděláním 18 %.

Členů KSČ bylo 10 %.

Výsledky:

První poznatek se týká anonymity dotazování. Kdyby dotazování bylo neanonymní, odpovědělo by jen 77 % pracovníků n.p. SVIT.

"Jak využíváte mimopracovní čas?"

	<u>n.p. SVIT /v %/</u>	
	<u>Muži</u>	<u>Ženy</u>
péče o rodinu a domácnost	23	25
poslech TV a rozhlasu.	22	28
kulturní zájmy.	12	14
sportovní zájmy	8	6
kutilství a zahrádka.	17	13
zvyšování kvalifikace	4	3
veřejná činnost	7	3
kavárna, restaurace	5	5
jiné.	2	3

"Kterým pořadům v televizi dáváte přednost?"

/ k volnému času/

	n.p.SVIT /v %/	
	Muži	Ženy
sportu	19	5
kultuře.	15	32
zajímají mě obojí.	62	55
nemám zájem + neuvedeno.	4	8

"Co je podle Vás nejdůležitější pro úspěch člověka jak v práci tak v životě?"

/74-3 "o úspěchu v práci"/

	n.p. SVIT		74-3	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
jeho znalosti	44	39	}46	}42
jeho kvalifikace.	3	3		
šťěstí, náhoda.	8	7	2	2
protekce	20	24	15	17
průbojnost /74-3 píle/.	13	20	20	25
polit.angažovanost.	10	5	·	·
jiné + neuvedeno.	2	2	.	.

"Co je pro Vás v práci nejdůležitější?" n.p.Svit

	n.p.Svit	
	Muži	Ženy
jistota a stálost v práci	44	60
mzda.	20	15
zajímavost práce.	12	10
možnost uplatnit své schopnosti	21	12
neuvedeno	3	3

(Další výsledky jen za n.p. Svit)

"Přejete si vyniknout v práci?"

	Muži	Ženy
ano	56	50
ne.	16	24
neuvedeno + nevím	28	26

"Kterou z uvedených vlastností u vedoucího pracovníka pokládáte za nejdůležitější?"

/opět ze součového zpracování, neváženo/

	Muži	Ženy
Schopnost zjednat si kázeň	10	9
Organizační schopnosti	22	18
Odborné znalosti	12	6
Slušné jednání s podřízenými	22	27
Spravedlivé hodnocení pracovníků	17	20
Jiné /péče o prostředí apod./	17	20

"Co podle Vás má největší význam v životě člověka?"

/výpočet ze 3 pořadí, neváženě/

	Muži	Ženy
práce, znalosti a uplatnění se.	27	22
mír.	21	27
rodina, děti, láska.	25	29
mít se dobře, užít si.	4	4
sport, zábava.	4	1
náboženství.	3	2
dělat dobro.	6	4
zdraví	10	11

"Co je rozhodující pro Vaši spokojenost?"

	Muži	Ženy
pracovní prostředí	13	16
mzda	20	18
charakter práce.	7	3
vztahy mezi spolupracovníky.	11	15
úroveň řízení a organizace práce	8	4
morální ocenění práce.	4	3
vztah vedoucího k podřízeným	10	14
spokojenost mého životního partnera.	8	6
jiné /blíže nespecifikujeme/	19	21

"Jste Vy sám/a/ veřejně činný/á/?"

	Muži	Ženy
ano	30	19
ne.	70	81

Ohrožování společnosti trestnou činností

Na problematiku hodnotových orientací v životě a práci navazuje problém porušování přijatých norem nejhrubším způsobem, tj. trestnou činností. Zeptali jsme se na to, které trestné činy /dotázaní obdrželi lístek s vyjmenováním hlavních skupin trestných činů/ ohrožují podle jejich názoru život naší společnosti.

Otázka zněla: "Pokuste se určit, které trestné činy nebo přestupky uvedené na lístku především poškozují naši společnost morálně?" /Dotázaný je veden k tomu, aby vybral 3 druhy trestných činů a seřadil je podle pořadí, podle významu./

Obdobná otázka zněla: "Které poškozují naši společnost hospodářsky?"

Uvedeme podrobné výsledky dále. Nyní jen hlavní skupiny trestných činů a odpovědi za celou ČSSR /prvnímu pořadí byla přiznána trojnásobná a druhému dvojnásobná váha, než činu uvedenému na třetím pořadí/ v součtovém zpracování:

skupina činů:	Činy poškozují naši společnost /v %/	
	morálně	hospodářsky
I, rozkrádání social.majetku	15	32
II. neoprávněné užívání social.majetku	9	6
III. činy proti hospodářství	28	27
IV. neodpovědný přístup k práci	30	30
V. pašování apod.	3	3
VI. korupce a úplatky	15	2

Samotné výsledky hovoří jasně: i když úplatkářství a korupce /mezi občany/ má podle názorů malé hospodářské důsledky pro společnost, jejich morální škody jsou značné. Potvrzuje se naopak tolerantnost občanů pokud jde o trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví: uznávají značné hospodářské škody, ale morální škody podle občanů jsou "jen" poloviční.

V dalších dvou tabulkách uvádím %ní odpovědi na všech 16 trestných činů, které obsahoval lístek; třídím podle pohlaví /opět váženě, tj. 1. pořadí trojnásobná, druhému dvojnásobná váha než na třetím pořadí/.

Vysvětlivka k číslům trestných činů:

skupina činů:	číslo činu:
<u>I. Rozkrádání majetku v social.vlastnictví:</u>	
- Finančních prostředků	1
- Zboží, materiálů a surovin.	2
<u>II. Neoprávněné užívání věcí v social.vlastnictví:</u>	
- Motorových vozidel pro soukromé potřeby	3
- Stroje a mechanismy pro soukromé potřeby.	4
<u>III. Činy proti hospodářství:</u>	
- Melouchářství a nedovolené podnikání.	5
- Neoprávněná machinace v oblasti mzdové a daňové .	6
- Nepřípustné přesuny podnikových fondů, přefakturace	7
- Mezipočnickové spekulace nebo korupce a neoprávněné finanční nebo jiné zvýhodňování pracovníků či podniků	8
- Úmyslné poškozování spotřebitele výrobní či pro- dejní organizací.	9
<u>IV. Neodpovědný přístup k práci a k soc.vlastnictví:</u>	
- Výroba zmetků a pracovní lajdáctví.	10
- Neomluvené absence a konflikty na pracovišti. . .	11
- Požáry a havárie.	12
- Nedodržování bezpečnostních předpisů.	13
- Jiné činy obecného ohrožení	14
<u>V. Trestná činnost devizová a pašování</u>	15
<u>VI. Korupce a úplatkářství mezi občanem a pracovníkem organizace.</u>	16

Jeden trestný čin poškozující morálně společnost vybralo 97,9 % dotázaných, dva trestné činy 89,9 % a tři už pouze 78,1 %. Obdobně jeden poškozující hospodářsky 97,7 %, dva 82,3 % a tři už jen 82,1 %. Tento pokles odpovědí se objevil ve všech věkových skupinách i podle vzdělání /byl vyšší u základního, nižší u vyššího vzdělání./ Protože šlo o tři pořadí, bylo přikročeno k vážení údajů.

Součtové zpracování všech tří pořadí v %

74-3

Čís. trestného činu:	SKUPINA	MORÁLNĚ			HOSPODÁŘSKY		
		ČSSR	Muži	Ženy	ČSSR	Muži	Ženy
1	<u>I.</u>	6,06	6,33	5,97	11,65	11,62	11,85
2		8,74	9,30	8,40	20,23	20,47	20,00
3	<u>II.</u>	6,26	6,59	6,03	4,03	4,08	4,02
4		3,04	3,00	3,10	2,38	2,80	1,93
5	<u>III.</u>	8,19	6,39	8,62	8,37	8,35	8,38
6		4,19	4,39	4,08	5,40	5,93	4,90
7		1,73	1,64	1,83	2,68	2,55	2,80
8		6,44	7,03	5,93	6,13	6,27	5,98
9		7,51	7,10	7,98	4,47	4,27	4,65
10		12,03	12,36	11,92	12,17	11,50	12,80
11	<u>IV.</u>	10,08	9,76	10,47	3,35	3,05	3,63
12		2,09	2,17	2,03	10,53	10,68	10,35
13		3,32	3,68	3,08	3,42	3,75	3,05
14		2,29	2,00	2,55	0,65	0,62	0,67
15	<u>V.</u>	2,90	2,70	3,17	2,62	2,08	3,07
16	<u>VI.</u>	15,13	15,58	14,9	1,93	2,07	1,82

Z tabulky je zřejmá shoda mezi oběma pohlavími. Je rovněž zřejmější i míra závažnosti činu podle mínění celé populace. Uvedme podíly, kterými jednotlivé trestné činy uvedené na prvním pořadí při odpovědích poškozují nejvíce společnost podle názoru ekonomicky aktivních občanů /v % podle skupin/.

M O R Á L N Ě :

	dělník	provozní pracovník	duševní pracovník
Úplatkářství	19	16	20
Zmetky a lajdáctví	14	14	13
Absence a konflikty	7	11	7
Rozkrádání materiálu	12	9	12
Melouchářství	9	10	10
Neopráv.užív.mot.voz.	5	6	5
Poškoz.spotřebitele	6	7	5
Mezipodn.spekulace	5	6	9

/zbytek do 100% v každém sloupci jsou ostatní trestné činy/

H Ő S P O D Á Ř S K Y :

	dělník	provozní pracovník	duševní pracovník
Zmetky a lajdáctví	14	12	11
Rozkrádání materiálu	25	23	25
Rozkrádání fin,prostř.	17	18	18
Požáry a havárie	9	10	10
Melouchářství	9	10	11
Mzdové machinace	5	6	3

/zbytek do 100% v každém sloupci jsou ostatní trestné činy/

/Pozn.: VÚ kultury Praha provedl v březnu 1973 výzkum aktivit ve volném času. Při tom bylo zjištěno, že v ČSR si přivydělává melouchářstvím 6 % obyvatel velmi často a občas 20 %. Tedy čtvrtina obyvatel ČSR mívá melouchy./

Analýzujeme trestné činy uvedené na 1.místě podle ekonomické aktivity a pohlaví:

/Legenda/:

1. Rozkrádání finančních prostředků v socialistickém vlastnictví označuji jako	FIN
2. Rozkrádání materiálů a surovin v socialistickém vlastnictví označuji jako	MAT
3. Neoprávněné užívání motor. vozidel označuji jako.	MOT
4. Neoprávněné užívání strojů, označuji jako.	STR
5. Melouchářství, jako	MEL
6. Mzdové machinace, jako	MZDY
7. Přesuny podnikových fondů, jako.	FONDY
8. Mezipodnikovou spekulaci a korupci, jako	SPEK
9. Poškozování spotřebitele jako.	ZBOŽÍ
10. Zmetky a pracovní lajdáctví jako	ZMET
11. Absence jako	ABS
12. Požáry a havarie jako.	POŽ
13. Nedodržování bezpečnostních předpisů jako.	BEZP
14. Jiné obecné ohrožení jako.	OHROŽ
15. Pašování a devisové machinace jako	DEVIZ
16. Úplatkářství jako.	ÚPLAT

Pro přehlednost uvám jen první 4 pořadí činů:

POŘADÍ	MUŽI		ŽENA		
	Morálně	Hospo- dářsky	Morálně	Hospo- dářsky	
dělník uvedl	1	ÚPLAT	MAT	ÚPLAT	MAT
	2	ZMET	FIN	ZMET	FIN
	3	FIN	ZMET	FIN	ZMET
	4	MAT	MEL	MEL	POŽ
-----					
provoz.pracovník	1	ÚPLAT	MAT	ZMET	MAT
	2	ZMET	FIN	ÚPLAT	FIN
	3	MEL	MEL	FIN	ZMET
	4	ABS	ZMET	ABS	MEL
-----					
duševní pracovník	1	ÚPLAT	MAT	ÚPLAT	MAT
	2	ZMET	MEL	ZMET	FIN
	3	FIN	FIN	FIN	ZMET
	4	SPEK	POŽ	MEL	POŽ
-----					
důchodce	1	ZMET	MAT	ÚPLAT	MAT
	2	ÚPLAT	FIN	ZMET	FIN
	3	FIN	ZMET	MEL	POŽ
	4	MEL	POŽ	ZBOŽÍ	MEL
-----					
student-učeň	1	ÚPLAT	MAT	ÚPLAT	MAT
	2	MOT	FIN	ZMET	ZMET
	3	SPEK	MEL	ABS	FIN
	4	MEL	POŽ	FIN	MEL

žena v domácnosti	1	-	-	ÚPLAT	ZMET
	2	-	-	ABS	FIN
	3	-	-	MOT	MAT
	4	-	-	ZMET	MEL

Otázky k rodině

Nejprve informujme o vychýlení našeho výběrového souboru, na kterém byl výzkum 74-3 prováděn od populace /1970 sčítání/:

	V populaci ČSSR nad 15 let je		ve výzkumu 74-3 je		/v %/
	Mužů	žen	Mužů	žen	
svobodných	26,4	18,7	18,5	20,8	
ženatých, vdaných.	67,7	62,6	73,9	63,6	
rozvedených.	2,4	3,3	2,4	4,8	
ovdovělých	3,5	15,4	5,1	10,8	

V populaci ČSSR je %

úplných rodin bez dětí do 15 let, žena v domácnosti	18,17
- " - žena ekon.aktivní	19,20
úplných rodin s dětmi do 15 let, žena v domácnosti	9,34
- " - žena ekon.aktivní	26,78
neúplných rodin	8,66
nerodinných domácností.	1,09
domácností jednotlivců.	16,77

Tedy:

	/ v %/	
	v populaci	ve výzk.74-3
úplných rodin bez dětí do 15 let	37,3	} 80,1
úplných rodin s dětmi do 15 let	36,1	
neúplných rodin + nerodinn. domácn.	9,7	5,0
domácností jednotlivců.	16,8	14,9

Podle výzkumu 74-3:

Ve 100 % úplných rodin žije z obyvatel nad 15 let:

84,1 % ženatých, vdaných
14,4 % svobodných
0,4 % rozvedených /s druhem?/
1,1 % ovdovělých /s druhem?/

Ve 100 % neúplných rodin žije z obyvatel nad 15 let:

10,4 % ženatých, vdaných
46,7 % svobodných
19,5 % rozvedených
23,4 % ovdovělých

Ve 100 % domácností jednotlivce žije z obyvatel nad 15 let:

4,8 % ženatých-vdaných
28,6 % svobodných
15,8 % rozvedených
40,8 % ovdovělých

Obdobně:

Ze 100 % ženatých a vdaných žije

98,2 v úplných rodinách
0,8 v neúplných rodinách
1,0 jako jednotlivci

Ze 100 % svobodných nad 15 let žije

58,8 v úplné rodině
12,0 v neúplné rodině
29,2 jako jednotlivci

Ze 100 % rozvedených žije

8,9 % v úplné rodině
26,8 % v neúplné rodině
64,3 % jako jednotlivci

Ze 100 % ovdovělých žije

10,5 % v úplné rodině
14,5 % v neúplné rodině
75,0 % jako jednotlivci.

Celkově naše zkoumaná výběrová populace má tyto podíly:

		v %
Úplné rodiny:	ženatí	67,4
	svobodní	11,5
	rozvedení	0,3
	ovdovělí	0,8
Neúplné rodiny:	ženatí	0,5
	svobodní	2,3
	rozvedení	1,0
	ovdovělí	1,2
Domácnosti jednotlivce:	ženatí	0,7
	svobodní	5,7
	rozvedení	2,3
	ovdovělí	6,1
Výběr z populace		100 %

Ve 100 % úplných rodin /podle našeho výzkumu 74-3/ žije:

žádné dítě do 15 let	45,5 %
jedno dítě " - "	22,1 %
dvě děti " - " -	26,1 %
tři a více dětí- " -	6,3 %

Ve 100 % neúplných rodin žije:

žádné dítě do 15 let	62,3 %
jedno dítě " - " -	26,0 %
dvě děti " - " -	10,4 %
tři a více dětí- " -	1,3 %

Podle celé populace /sčítání 1970/:

V úplných rodinách (100%)

žádné dítě do 15 let	50,9 %
jedno dítě " - " -	23,7 %
dvě děti " - " -	18,1 %
tři a více dětí- " -	7,3 %

V neúplných rodinách (100%)

žádné dítě do 15 let	63,8 %
jedno dítě " - " -	26,6 %
dvě děti " - " -	7,4 %
tři a více dětí-" -	2,2 %

Protože otázky k rodině byly ve výzkumu 74-3 položeny a zodpovídány jen těmi, kteří žijí v úplné rodině /manželský pár s dětmi nebo bez nich/ a týkaly se také hospodaření uvnitř rodiny uvádím nejprve rozdělení odpovědí na otázku:

"Zajímalo by nás, zda a jak spoříte ve Vaší domácnosti"

	/v %/				
	ČSSR	ČSR	SSR	Muži	Ženy
Spoříme doma	14	13	17	14	14
Spoříme ve spořitelně. . .	69	71	65	69	69
Nespoříme vůbec.	17	16	18	17	17

	Dotázaný žije		
	v úplné rodině	v neúplné rodině	v domácnosti jednotlivce
Spoříme doma	14	16	16
Spoříme ve spořitelně. . .	73	61	45
Nespoříme vůbec.	13	23	39
	100	100	100

Je výrazná souvislost mezi typem domácnosti, kde dotázaný žije a spořením.

O spoření našich občanů byly získány již dříve informace v našich výzkumech /v %, výzkum = 100 %/: *údaje za ČSSR*

	listopad 69 69-13	listopad 71 71-13+14	květen 72 72-3	únor 74 74-3
spoří ve spořitelně	56	61	.	.
nespoří ve spořit.	44	39	.	.

Spoří /ve spořit. nebo doma/			85	
nespoří vůbec	.	.	15	.
-----				
spoří doma				14
spoří ve spořitelně	.	.	.	69
nespoří vůbec				17

Obecně lze konstatovat, že domácností, kde se nespoří, výrazně od roku 1969 do 1974 ubylo. Dnes zhruba kolem 15 % domácností nespoří vůbec, 15 % spoří doma a plných 70 % spoří ve spořitelně.

Rozdělení odpovědí /74-3/ podle ekon.aktivity odpovídajícího:

(řádek = 100%)	Spoříme doma	Spoříme ve spořitelně	Nespoříme
ekon.aktivní dělníci	14	72	14
- " - provozní prac.	19	69	12
- " - duševní prac.	7	82	11
ekon.neaktivní důchodci	16	48	36
- " - ženy v dom.	13	63	24
- " - studenti+učni	20	56	24

Proč spoří?

(sloupec = 100%)	Výzkum číslo/v %/		
	69-13	71-13+14	74-3
pro finanční rezervu	22	26	.
na dům a různé opravy.	17	18	19
na auto.	11	12	12
na bytové zařízení	13	10	15
pro pomoc dětem.	7	11	12
na stáří	6	10	5
na cestování, rekreaci	.	6	8
na chatu	.	2	3
na jiné.	24	5	26

Důvody spoření se tedy v čase podstatně nemění. Na 1.místě je to "dům a byt", na druhém místě "bytové zařízení", na třetím až čtvrtém místě "auto" a "pomoc dětem", na pátém je "rekreace, dovolená, cestování".

Nás ve výzkumu 74-3 zajímal způsob hospodaření uvnitř ^{rodinné} domácnosti. Z dřívější doby /výzkum 73-1 v březnu 1973/ víme, že asi ve čtvrtině našich domácností evidují své výdaje, že si vedou záznamy o hospodaření. Neměli jsme však údaje o tom, kdo vlastně hospodaří, kdo rozhoduje o výdajích. Poslední údaje o této otázce byly z ledna 1970 /výzkum 69-13/. Používáme je dále ke srovnání .

Otázka: "Kdo ve Vaší rodině běžně určuje výdaje domácnosti, kdo hospodaří s penězi?" / v %/

	69-13	74-3
převážně manžel/druh/	9	8
převážně manželka/družka/	61	52
oba společně, dohodou	29	38
nehospodaříme společně.	1	2
	100	100

Jak to vypadá pokud jde o počet dětí v rodině do 15 let? (%)

	Manželství bez dětí	s jedním dítětem	se dvěma dětmi	se třemi a více dětmi
Výdaje určuje:				
muž	9	8	7	11
žena	53	55	47	48
oba dohodou	35	35	45	42
nehospodaří spo- lečně	3	2	0	0
	100	100	100	100

V domácnostech bez dětí a s jedním dítětem do 15 let tedy je méně časté "společně, dohodou" a hospodaření zatěžuje jednoznačněji ženu. U manželství se dvěma a více dětmi už je častější odpověď "oba společně, dohodou".

Otázka: "A kdo rozhoduje o větších vydáních, jako např. o koupi televizoru, nábytku, koberců, oblečení, o dovolené apod.?" /v %/

	69-13	74-3
převážně manžel /druh/	14	10
převážně manželka /družka/.	13	14
oba společně, dohodou.	72	75
nehospodaříme společně	1	1
	100	100

Pokud jde o počet nezletilých dětí v rodině (stoupec 100%)

	0 dětí	1 dítě	2 děti	3 a více dětí
Vydání určuje: muž	12	9	8	8
žena	17	13	11	12
oba dohodou	70	77	81	80
nehospodaří společně	1	1	0	0

Také u tohoto druhu vydání častěji odpověď "oba společně, dohodou" se vyskytuje u rodin se dvěma a více dětmi.

Současně se /z kombinací odpovědí na obě dříve uvedené otázky/ dozvídáme, že ve 100 % našich rodin o výdajích rozhoduje

výlučně muž ve	4 %
výlučně žena v	16 %
oba, dohodou v	79 %
nehospodaří společně v	1 %

Podrobněji k běžnému hospodaření rodiny. Běžné vydání podle odpovědí mužů, jejich ekon.aktivity a druhu práce určuje (sloupce = 100%)

Kdo:	ekonomicky aktivní:			ekon.neaktivní
	dělníci	prov.prac.	duš.prac.	důchodci
muž /já/	7	11	5	9
žena	58	54	55	60
oba,dohodou	35	34	39	30
nehospod.společ.	0	1	1	1

Obdobně podle odpovědí žen:

Kdo:	ekonomicky aktivní:			ekon.neaktivní:	
	dělnice	prov.prac.	duš.prac.	důch.	ženy v dom.
muž	10	13	3	9	7
žena /já/	44	45	44	61	51
oba,dohodou	43	38	52	26	42
nehosp.společ.	3	4	1	4	0

Tento pohled je zajímavý. Ukazuje se, že muži jen ve velmi malém % domácností běžně hospodaří s penězi ve srovnání se ženami. Přitom ženy ve srovnání s muži mají častěji pocit, že vydávání peněz se děje "v dohodě" s partnerem /s výjimkou rodinných domácností důchodců/ .

Podrobně analyzujeme i odpovědi, kdo určuje větší vydání v úplné rodině. Podle odpovědí mužů:

Kdo:	ekonomicky aktivní:			ekon.neaktivní
	dělníci	prov.prac.	duš.prac.	důchodce
muž /já/	10	11	6	5
žena	13	17	10	21
oba,dohodou	77	71	84	73
nehospod.společ.	0	1	0	1

Obdobně odpověděly ženy:

Kdo:	Ekonomicky aktivní:			ekon.neaktivní:	
	dělnice	prov.prac.	duš.prac.	důch.	žena v dom.
muž	11	14	6	21	0
žena /já/	15	15	14	9	10
oba,dohodou	71	70	80	68	90
nehospod.společ.	3	1	0	2	0

V této otázce ve srovnání s předcházející již nejsou tak výrazné diference mezi odpověďmi mužů a žen. Dále:

Podle odpovědí mužů asi 0,6 % našich rodinných domácností nehospodaří společně, ale

podle odpovědí žen asi 2 % našich rodinných domácností nehospodaří společně.

Další otázka byla zaměřena na oblast organizování domácích prací. Zněla:

"Kdo ve Vaší rodině organizuje provoz domácnosti, např. kdy se bude prát, uklízet, co a kdy se dá vyčistit, opravit apod.?"

	ČSSR	
	69-13	74-3
převážně manžel /druh/	2	2
převážně manželka /družka/	90	84
oba společně, dohodou.	7	13
jiná odpověď	1	1

Podle počtu nezletilých dětí:

	V rodinách:			
	bez dítěte	s 1 dítětem	s 2 dětmi	3 a více
převážně manžel /druh/	2	2	2	1
převážně manželka/družka/83		86	82	86
oba společně, dohodou	13	11	15	13
jiná odpověď	2	1	1	0

Nezjišťujeme tedy žádné diference.

Jak odpovídají muži a ženy?

Kdo organizuje:	M U Ž I			
	ekonomicky aktivní:			ekon.neaktivní:
	dělník	prov.prac.	duš.prac.	důchodce
převážně manžel /já/	2	5	1	3
převážně manželka	85	85	86	86
oba společně, dohodou	13	10	13	9
jiná odpověď	0	0	0	1

ŽENY:

Kdo organizuje:	ekonomicky aktivní:			ekon.neaktivní:	
	dělnice	prov.prac.	duš.prac.	důch.	žena v dom.
přev.manžel	2	2	1	5	3
přev.manželka/já/	82	84	83	70	81
oba společně, dohodou	15	12	16	23	10
jiná odp.	1	2	0	2	6

Také u této otázky jsou nevýrazné rozdíly odpovědí podle pohlaví. Ženy se mírně častěji domnívají, že práce v domácnosti je prováděna v dohodě obou partnerů, než muži.

Další otázkou jsme se pokusili objasnit, na kom v rodině leží tíha kontroly i pomoci dítěti při studiu a učení.

Otázka:

"Kdo ve Vaší rodině kontroluje /kontroloval/ přípravu dětí do školy /opravy úkolů, domácí zkoušení apod.?" - /jen ti, kteří mají či měli děti/.

	ČSSR	
	leden 1970 69-13	únor 1974 74-3
převážně otec /muž/	21	12
převážně matka /žena/	39	44
oba	37	37
jiná osoba	1	2
kontrola byla zbytečná	2	5

Z hlediska momentální situace je důležité, jak to vypadá v rodinách, kde jsou nezletilé děti do 15 let. U těch, kteří mají děti do 15 let, kontrolu a pomoc při jejich studiu a učení provádí

Kontrolu a pomoc dělá:	Počet dětí do 15 let		
	1 dítě	2 děti	3a více
převážně otec	12	11	11
převážně matka	40	46	41
oba	40	37	44
jiná osoba	1	1	1
kontrola je zbytečná	7	5	3

Opět se ukazuje, že hlavní váha práce s dětmi související s jejich kontrolou v učení a pomocí při studiu a doučování je na ženách. Pokud jde o ekonomicky aktivní občany, odpověděli podle typu své práce takto /v % podle druhu práce/

Dětem se věnuje:	ekon.akt. dotázaného bez rozdílu pohlaví		
	dělníci	prov.prac.	duš.prac.
převážně otec	14	10	12
převážně matka.	42	48	38
oba	38	34	45
jiná osoba.	2	1	0
kontrola zbytečná	4	7	5

Odpovědi mužů i odpovědi žen žijících v úplné rodině s dětmi se shodují.

Odpovídali muži. Děti kontroluje a doučuje:

	ekonomicky aktivní %		
	dělníci	prov.prac.	duš.prac.
převážně otec /já/.	12	3	16
převážně matka.	43	51	32
oba	38	39	48
jiná osoba.	2	0	1
kontrola zbytečná.	5	7	3

Odpovídaly ženy. Děti kontroluje a doučuje:

	ekonomicky aktivní %		
	dělnice	prov.prac.	duš.prac.
převážně otec	16	15	8
převážně matka /já/	40	47	44
oba	38	30	42
jiná osoba.	2	2	0
kontrola zbytečná	4	6	8

Pro doplnění ještě informací o počtu nezletilých dětí u ekonomicky aktivních podle druhu práce:

		Žádné 1 dítě 2 děti 3 a více d o 15 l e t		
dělník	46	20	26	8
provozní zaměstnanec	44	25	26	5
duševní pracovník.	40	27	28	5

V čase lze tedy u uvedených otázek vysledovat mírnou tendenci přibližování se typu partnerské rodiny, k rovnoměrnějšímu zatěžování ženy^a/muže. Tato tendence je však tak slabá, že zatím stále existuje situace, kdy žena je domácími pracemi a činnostmi přetěžována. Pokud jde o bližší výsledky, odkazují na tabulkovou přílohu, znaky 41, 42, 43 a 44.

Do výzkumu jsme zařadili i několik otázek týkajících se životosprávy, kouření a zdravotního stavu dotázaných. Základní údaje, které jsme zjistili, jsou uvedeny na str. 18-20. K dílčím problémům, které byly předmětem šetření uvádíme další údaje:

a) SNÍDÁNÍ

Na otázku "Snídáte pravidelně a kde?" odpověděli dotázaní takto:

74-3 (v %, sloupec = 100)

MUŽI

Snídá	Celá populace	Muži ek.aktivní			Muži ek.neaktivní		
		Dělníci	Prov. prac.	Duš. prac.	Důchodci		Učni, studenti
pravidelně doma	63	56	52	60	89		76
pravidelně v práci	10	12	10	7	2		2
pravidelně jinde	2	2	2	4	0		8
nesnídá pravidelně	18	19	26	23	8		8
obvykle nesnídá	7	11	10	6	1		6

ŽENY

Snídá	Celá populace	Ženy ek.aktivní			Ženy ek.neaktivní		
		Dělnice	Prov. prac.	Duš. prac.	Důchodkyně	V domácnosti	Učnice, studentky
pravidelně doma	63	63	49	61	92	92	69
pravidelně v práci	10	9	20	12	0	0	5
pravidelně jinde	2	0	2	1	1	0	0
nesnídá pravidelně	18	20	20	19	4	5	12
obvykle nesnídá	7	8	8	7	3	3	8

Z celého výběru populace tedy 63 % odpovědělo, že "snídá pravidelně doma". Tento vysoký průměr je však ovlivněn odpověďmi ekonomicky neaktivních (důchodců, žen v domácnosti, učňů a studentů), kteří snídají pravidelně doma v mnohem větší míře, než ekonomicky aktivní:

snídá pravidelně doma (v %)

1) podle ek.aktivity

Ekonomicky aktivní			Ekonomicky neaktivní		
Dělníci	Provoz. prac.	Duševní prac.	Důchodci	Ženy v dom.	Učni, studenti
59	50	61	90	92	72

Ekonomicky aktivní tedy snídají zhruba z 55% pravidelně doma.

2) podle věku

věk	snídá pravidelně doma %
15 - 29 let	55
30 - 44 let	59
45 - 59 let	63
60 +	83

b) STRAVOVÁNÍ V ZÁVODNÍ JÍDELNĚ

Všem dotázaným byla položena otázka: "Máte možnost závodního stravování?"

- 1) 59% dotázaných odpovědělo "ano" - v závodě (místě) je závodní jídelna"
- 2) z hlediska příslušnosti k sociální skupině má možnost závodního stravování 61% dělníků, 63% ostatních pracovníků a 17% rolníků

- 3) V obcích do 2 000 obyvatel jsou možnosti závodního stravování pro 48 % dotázaných, v místech nad 2 000 obyvatel v průměru pro 35 % dotázaných.
- 4) Z ekonomicky aktivních (podle skupin zaměstnání) uvádí možnost závodního stravování 76 % duševních pracovníků, 59 % dělníků a 55 % provozních pracovníků.

Na to, zda a jak často se stravují v závodní jídelně jsme se zeptali pouze ekonomicky aktivních, z jejichž odpovědí vyplývá následující:

- 1) V ČSSR se stravuje 26 % ek.aktivního obyvatelstva pravidelně, 18 % občas a 56 % vůbec ne.

Poznámka: Podle sdělení ministerstva obchodu ČSR (viz např. Rudé Právo 28.května 1974) klesl počet podaných porcí v závodních jídelnách z 320 milionů porcí podaných v roce 1963 na necelých 190 milionů porcí v roce 1973. Podle počtu vydaných porcí se uvažuje, že podíl stravujícího se ekonom. aktivního obyvatelstva v ČSR je kolem 20 %.

- 2) z dělníků se stravuje 23 % pravidelně, 20 % občas;
z provozních pracovníků se 14 % mužů a 33 % žen stravuje pravidelně, 22 % mužů a 16 % žen občas;
u duševních pracovníků je procento stravujících se pravidelně nejvyšší - 33 % mužů a 42 % žen.
Občas se stravuje 28 % mužů a 21 % žen.

- 3) Pravidelně se stravuje v závodní jídelně podle vzdělání:

22 % z lidí se vzděláním základním - nevyučen,
24 % z lidí se vzděláním základním - vyučen,
24 % z lidí se vzděláním dalším bez maturity,
37 % z lidí se vzděláním s maturitou,
38 % z lidí se vzděláním vysokoškolským.

Jako příčinu, proč se někteří pracující nestravují v závodní jídelně uvedlo

1. kvalitu jídla	34 % dotázaných
2. časové ztráty	19 %
3. chuť jídla	17 %
4. nepohodlí	5 %
5. cenu	4 %

Z jiných odpovědí uvádíme nejčastější:

- nemáme možnost stravovat se v závodní jídelně
- vaříme doma, nosíme si jídlo z domova
- malé porce jídla
- máme dietu
- pracujeme mimo podnik, na směny, v noci atp.

c) DIETA

Na otázku "Dodržujete Vy sám nějakou dietu?" odpovědělo

1) ano - 16 % dotázaných, přičemž žen dodržujících dietu je více (19 %) než mužů (12 %);

částečně ano - 12 % dotázaných, z toho 14 % žen a 10 % mužů

S růstem věku stoupá i počet těch, kteří dodržují dietu:

věk	% dodržujících dietu
15 - 29 let	6
30 - 44 let	12
45 - 59 let	17
60 +	36

2) Dodržování diety podle ek.aktivity u mužů a žen v %
(třídění třetího stupně)

dieta	pohlaví	Ekon.aktivní			Ekonomicky neaktivní		
		děl- níci	prov. prac.	duš. prac.	dů- chodci	ženy v dom.	učni, studenti
ano	MUŽI	7	9	10	39	-	-
úplná	ŽENY	13	17	22	46	21	7
částeč- ná	MUŽI	8	10	18	10	-	-
	ŽENY	11	21	15	11	21	5

V celém souboru bylo 12 % dotázaných, kteří odpověděli, že dietu dodržují pouze částečně. Abychom získali údaje o tom, zda existují nějaké obtíže objektivního rázu, které toto jen částečné dodržování diety zapříčiňují, položili jsme jim otázku: "Co Vám brání v dodržování diety?"

Odpovědi:

- 27 % - k dodržování diety chybí pevná vůle, jsou nedůslední, mají velkou chuť k jídlu ap.
- 14 % - odpovědělo, že je nedostatek dietních pokrmů, kvalitního masa ap.
- 13 % - nemá možnost dietního stravování - buď v jídelně nebo z finančních důvodů
- 9 % - režim dne nebo pracovní doba neumožňuje dodržovat dietu
- 5 % - uvádí jako příčinu turnusevou službu či práci na směny.

V podstatě lze tedy konstatovat, že jen necelá třetina těch, kteří by měli nebo chtěli dodržovat dietu má objektivní podmínky pro toto dodržování. Zhruba 70 % však uvádí objektivní potíže (viz předcházející údaje).

d) NEMOCNOST

1) Podle svých výpovědí bylo v roce 1973 43 % občanů z celého souboru ČSSR 1x nebo vícekrát nemocných. Délka jejich nemoci vůbec se pohybovala v roce 1973:

- u 20 % do 1 týdne
- u 27 % do 2 týdnů
- u 15 % do 3 týdnů
- u 12 % do 4 týdnů
- u 17 % do 5 - 8 týdnů
- u 6 % do 1/4 roku
- u 2 % do 1/2 roku
- u 1 % do 3/4 roku
- u 2 % celý rok

Střední délka nemoci v roce 1973 je 15-16 dní (u té části populace, která bylo v roce 1973 nemocna).

2) Pro 27 % nemocných bylo nezbytné léčení v nemocnici. Z nich bylo 69 % ek.aktivních a 31 % ek.neaktivních.

3) V nemocnici se léčilo z ekonomicky aktivních:

dělníků: 15 % mužů, 27 % žen

provozních pracovníků : 25 % mužů, 29 % žen

duševních pracovníků: 43 % mužů, 21 % žen.

e) KOUŘENÍ

Otázky zařazené do výzkumu k problematice kouření zněly:

"Kouříte?" - pro celou populaci

"Kolik let a kolik cigaret denně vykouříte?" - pro kuřáky

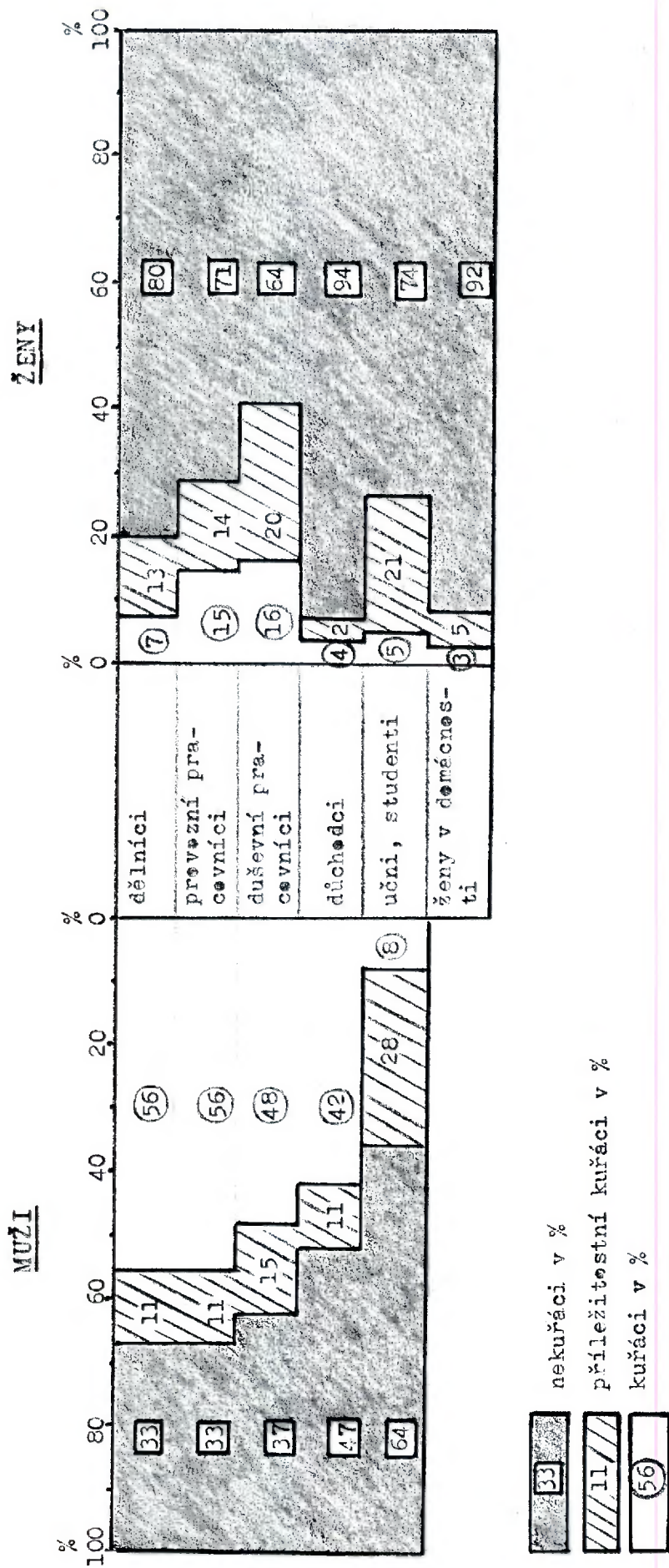
Ze získaných výsledků uvádíme

- 1) V ČSSR kouří pravidelně 29 % populace - 50 % mužů, 10 % žen
 příležitostně 13 % " - 13 % mužů, 14 % žen
 nekouří 57 % " - 38 % mužů, 76 % žen

- 2) V jednotlivých věkových skupinách je počet kuřáků následující (v %)

věk	počet kuřáků v %		Podle výsledků výzkumu 74-3 kouří v celé populaci podle věku (v tisících osob):	
	pravidelných	příležitostných	pravidelně	příležitostně
15-19 let	27	18	962	642
30-44 let	33	14	879	373
45-59 let	30	11	714	262
60 + let	27	7	660	171

KOURENÍ V ČSSR PODLE SKUPIN ZAMĚSTNÁNÍ A POHLAVÍ

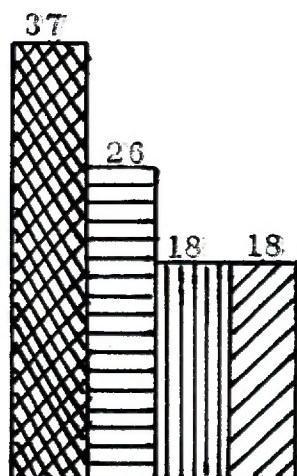

33
 11
 56

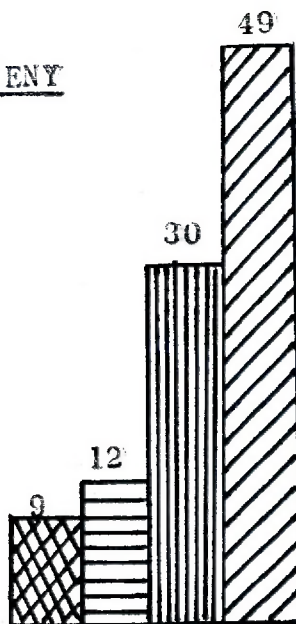
KUŘÁCI PODLE POČTU LET, KDY KOUŘÍ

v %

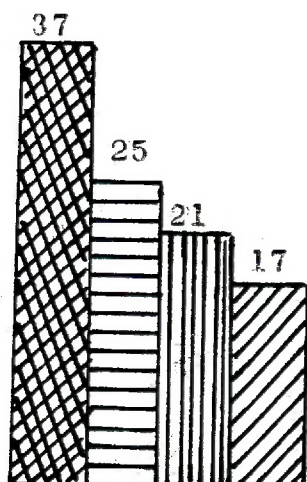
MUŽI

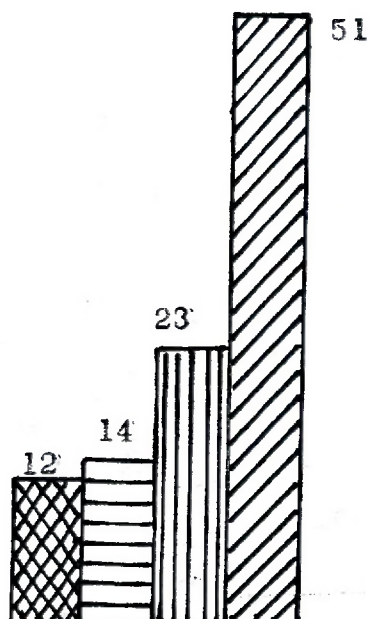
ŽENY

PRAVIDELNÍ KUŘÁCI

NEPRAVIDELNÍ KUŘÁCI

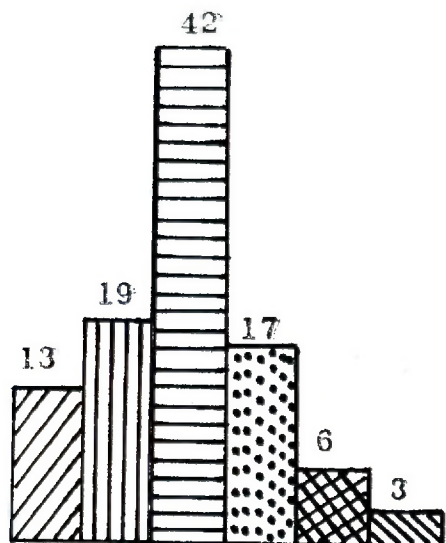

- 20 a více let
- 11-20 let
- 6-10 let
- 5 a méně let

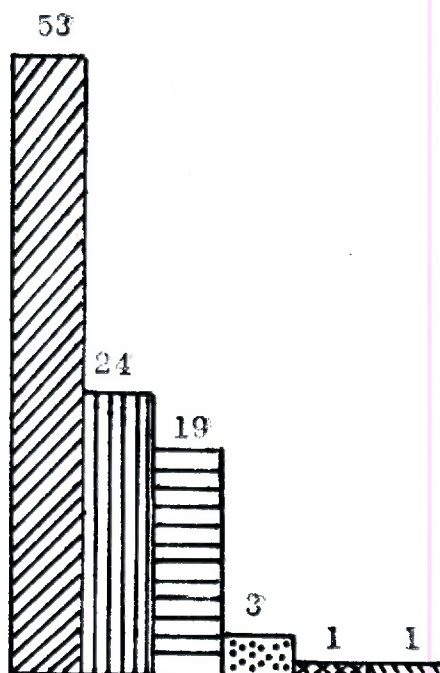
KUŘÁCI PODLE POČTU CIGARET VYKOUŘENÝCH DENNĚ

v %

MUŽI

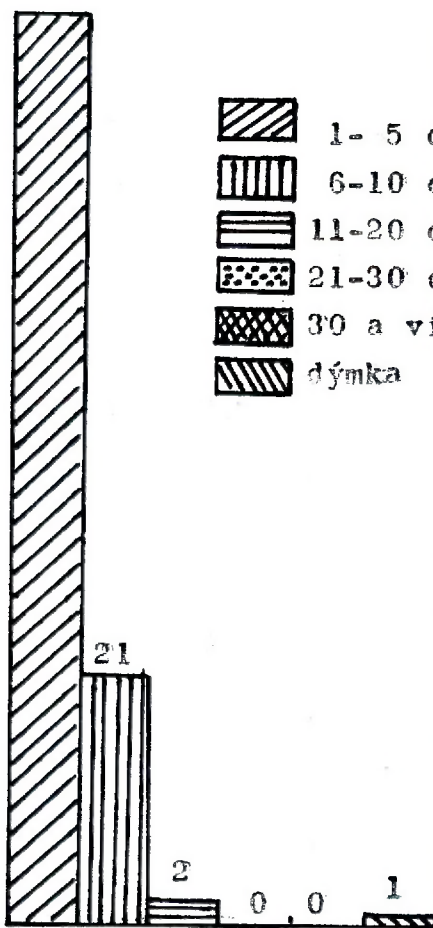

ŽENY

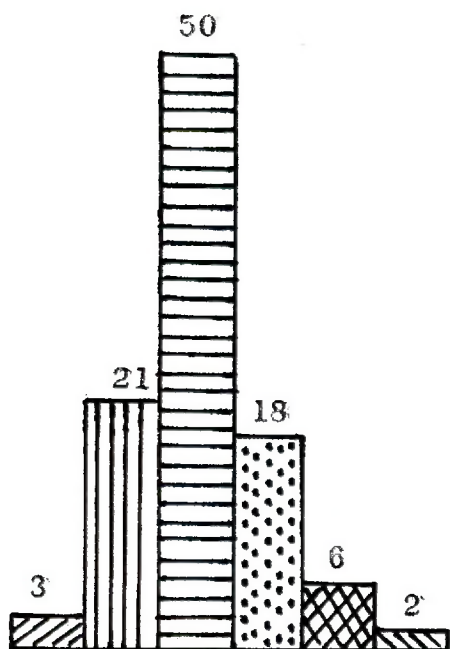

NEPRAVIDELNÍ KUŘÁCI

76

PRAVIDELNÍ KUŘÁCI

- 1- 5 cigaret denně
- 6-10 cigaret denně
- 11-20 cigaret denně
- 21-30 cigaret denně
- 30 a více " "
- dýmka

Do dalšího bloku výzkumu 74-3 byly zařazeny otázky týkající se:

a) POŠKOZOVÁNÍ SPOTŘEBITELE

V této části zprávy uvádíme výsledky výzkumu mínění o důležitých stránkách postavení občana jako spotřebitele. Především obsahuje zjištění, zda a čím se občané jako spotřebitelé cítí nejvíce poškození a zda se při případném poškození ohradí.

Při získávání informací o tom, čím se spotřebitel cítí poškozen a proč se část občanů proti svému poškození neohrazuje, jsme použili k srovnání výsledků výzkumu data z výzkumu č. 70-2 ("K některým problémům občana - spotřebitele") z března 1970 a data z výzkumu 71-6 ("Zásobování trhu a ochrana spotřebitele") z července 1971.

1) Čím se spotřebitel cítí poškozen

Mínění o tomto problému bylo zjišťováno prostřednictvím otázky: "Čím je podle Vašeho názoru nejvíce poškozen spotřebitel?" Dotázaní měli možnost uvést maximálně tři odpovědi. Celkem jsme na tuto otázku obdrželi 3 418 odpovědí. Součtovým zpracováním (kdy prvnímu pořadí byla přiřazena trojnásobná a druhému dvojnásobná váha, než čínu uvedenému na třetím pořadí) jsme získali následující pořadí způsobů poškození spotřebitelů.

Pořadí	Druh (způsob) poškození, ČSSR, N=3 418
1.	Špatná kvalita výrobku
2.	Nedostatek zboží nebo špatné zásobování trhu
3.	Poškození na váze
4.	Poškození na množství
5.	Poškození na míře
6.	Nevím
7.	Jinak
8.	U nás není spotřebitel poškozen

Dále uvádíme přehled pořadí poškození tak, jak je uváděli dotázaní na 1.-3.místě (v %):

Pořadí	na I.místě Poškození	ČSSR N=1535 %	na II.místě Poškození	ČSSR N=1172 %	na III.místě Poškození	ČSSR N=711 %
1.	Nedostatek zboží	40	Špatná kvalita	30	Váha	29
2.	Špatná kvalita	31	Váha	25	Míra	18
3.	Váha	10	Nedostatek	17	Nedostatek	16
4.	Množství	6	Množství	14	Množství	16
5.	Nevím	6	Míra	5	Špatná kvalita	13
6.	Není poškozen	4	Jinak	2	Nevím	5
7.	Jinak	2	Nevím	1	Jinak	3
8.	Míra	1	Není poškozen	0	Není poškoz.	1

Z dalších potíží, na které si dotázaní - spotřebitelé stěžují, jmenujeme:

- předražování zboží
- špatný součet na účtence
- prodej pod pultem
- překračování záruční lhůty
- malá síť prodejen
- nezájem či neochota prodavačů

2) Ohrázování se proti poškození

Uvedené výsledky výzkumu dokazují, že je značné množství případů, kdy je občan jako spotřebitel poškozen a kdy obchod či služby vůči němu neplní své povinnosti. Tuto skutečnost si občané uvědomují. Přesto však značná část z nich nereklamuje zjištěné závady anebo se vůbec neohradí - ani v tom případě, když zjistí, že jsou

šizení či poškození:

Otázka: "Zjistíte-li, že jste jako kupující při nákupu zboží nějak poškozen, ohradíte se proti tomu?"

Odpověď:	ČSSR	ČSR	SSR
	(%) N=1530	(%) N=1080	(%) N=450
ano, vždy	40	42	36
někdy ano	41	41	40
ne	19	17	24

Celá 1/5 dotázaných v ČSSR (v SSR téměř 1/4) odpovídá, že se vůbec neohradí ani tehdy cítí-li se poškozena. Podle ostatních identifikačních znaků nebyly zaznamenány významné rozdíly.

Pro srovnání:

Odpovědi: "Ohradíte se?"	ČSSR		ČSR		SSR	
	74-3 N=1530	70-2 N=1857	74-3 N=1080	70-2 N=1301	74-3 N=450	70-2 N=556
ano	81	74	83	74	76	75
ne	19	26	17	26	24	25

Srovnáme-li výsledky z výzkumu 74-3 a výsledky z výzkumu 70-2, zjišťujeme, že:

- v celé ČSSR se zvětšil počet těch, kteří se proti poškození ohradí o 5 %
- v ČSR dochází ke zvýšení o 9 %
- v SSR zůstává stav nezměněn.

3) Proč se občané neohrazují proti poškození?

S další otázkou, pomocí níž jsme chtěli zjistit důvody, proč se občané proti šizení nebrání, jsme se obrátili na ty, kteří odpovídali, že se ohradí "někdy" nebo že se "neohradí vůbec" (tj. na 81 % ze všech dotázaných).

Otázka: "Co Vám brání v tom, abyste se vždy ohradil proti poškození?"

<u>Odpovědi:</u>	v % V 74-3 ČSSR, N=905	v % V 70-2 ČSSR, N=526
Nemám rád nepříjemnosti a konflikty s prodávajícím	35	21
Zpravidla ihned poškození nepostřehnu	27	11
Je mi trapné se vůbec ohradit	16	38
Nemělo by to smysl	15	20
Ostatní kupující mne budou kritizovat	4	Nevím:2
Mám jiné důvody: - ohradím se jen při velkém poškození - příště budu ošizen zase - záleží na mé náladě a času - znemožnil bych se v prodejně	3	8

Je zřejmé, že hlavním důvodem, proč se spotřebitelé poměrně často neohradí jsou jejich subjektivní zábrany (strach z konfliktu, trapnost, neradi se hádají ap.)

4) Zkušenosti spotřebitelů s reklamacemi výrobků

Otázka: "Máte jako spotřebitel s vyřizováním reklamací nějaké zkušenosti?"

<u>Odpovědi</u>	V 74-3, ČSSR (%) N=1538	V 71-6 červenec 1971, ČSSR (%) N=1224
Dobré	10	7
Spíše dobré	13	10
Někdy dobré, někdy špatné	21	18
Spíše špatné	13	9
Špatné	4	5
Nemám žádné zkušenosti	39	51

Na kvalitu zboží a jiné způsoby poškozování si stěžovalo velké množství občanů (61 %). Výše uvedené výsledky ukazují, že 2/5 dotázaných nemá žádné zkušenosti s vyřizováním reklamací (ve srovnání s výzkumem 71-6 zde dochází k poklesu počtu spotřebitelů bez zkušenosti s reklamací o 12 %).

Pokud spotřebitelé nějaké zkušenosti mají, potom dobré mírně převažují nad špatnými.

b) VÝVOJ CEN

Subjektivní úsudek občanů o vývoji cen v budoucím období jsme získali z jejich odpovědí na otázku: "Které z těchto vět o vývoji cen během příštích dvanácti měsíců nejvíce odpovídají Vašim názorům?" - (Budou asi klesat, budou asi stejné, budou asi stoupat.)

Podle výsledků ceny:	ČSSR N=1522	ČSR N=1073	SSR N=449
budou asi klesat	12	9	20
budou asi stejné	59	59	57
budou asi stoupat	29	32	23

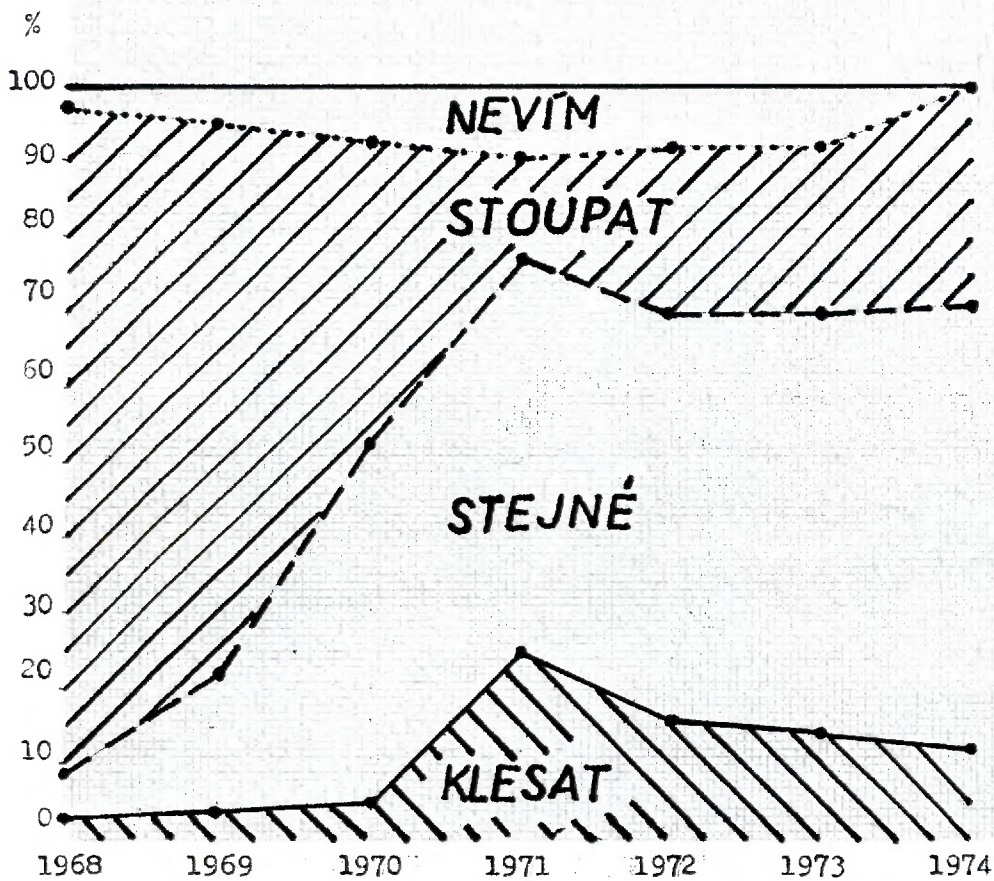
Srovnání s předchozími výzkumy:

ČSSR

v %

Výzkum rok	Ceny budou KLESAT	Ceny budou asi STEJNÉ	Ceny budou STOUPAT	Nevím	Celkem
1968 (N=1890)	3	6	88	3	100
1969 (N=1433)	4	18	73	5	100
1970 (N=1870)	5	48	40	7	100
1971 (N=1236)	25	52	14	9	100
1972 (N=1181)	16	54	22	8	100
1973 (N=1496)	14	56	22	8	100
1974 (N=1522)	12	59	29	0	100

Na základě údajů z tabulky na str.77 jsme sestavili graf znázorňující (v %) názory našich občanů na vývoj cen v letech 1968 - 1974:

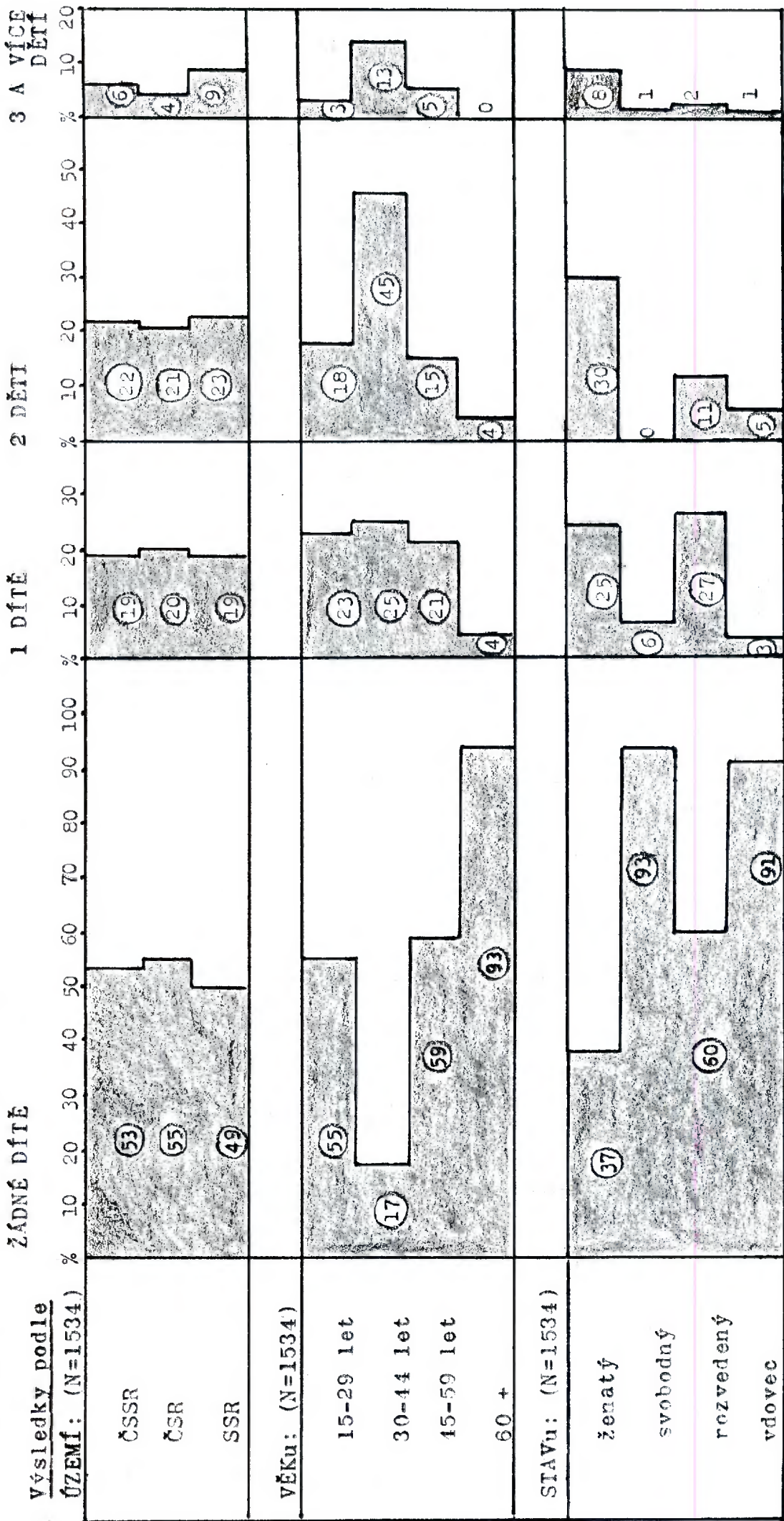
c) VYBAVENOST DOMÁCNOSTÍ

Kompletní vybavenost domácností nebyla v tomto výzkumu sledována. Zajímalo nás pouze vlastnictví auta nebo chaty v domácnostech dotázaných.

Podle výsledků	% domácností	
	auto	chata
<u>ČSSR</u>	31	9
<u>ČSR</u>	33	11
<u>SSR</u>	24	4
<u>Pozn.:</u> 5 % domácností ČSSR vlastní chatu i auto		
<u>Sociální skupina</u>		
dělníci	26	7
ost.zaměstnanci	41	15
rolníci	23	2
<u>Skupina podle zaměstnání</u>		
ek.aktivní		
└─ dělníci	25	6
└─ provozní prac.	30	8
└─ duševní prac.	45	14
ek.neaktivní		
└─ důchodci	12	10
└─ ženy v domácnosti	32	13
└─ učni a studenti	49	13
<u>Vzdělání</u>		
základní-nevyučen	21	5
základní-vyučen	28	9
další bez maturity	36	12
střední s maturitou	44	12
vysokoškolské	56	20
<u>Velikost místa bydliště</u>		
vesnice	30	4
město	31	10
velkoměsto	33	22

d) POČET DĚTÍ DO 15 LET V DOMÁCNOSTECH DOTÁZANÝCH

Výsledky získané z odpovědí dotázaných na otázku "Kolik máte dětí do 15 let, které s Vámi žijí v jedné domácnosti?" uvádíme v grafu

Do posledního bloku vícetématického výzkumu 74-3 jsme zařadili výsledky týkající se:

a) ZNALOSTI JAZYKŮ

Celkový počet dotázaných, u kterých jsme zjišťovali znalosti jazyků byl 1537.

1) "Jaký je Váš mateřský jazyk?"

Podle výsledků: (v %)

	ČSSR, N=1537	ČSR, N=1086	SSR, N=451
Čeština	91	93	85
Slovenština	3	5	1
Maďarština	3	-	11
Polština	1	1	1
Němčina	1	1	0
Ukrajinaština	1	-	2

2) Znalost slovenštiny (češtiny) jako dalšího jazyka kromě mateřského

Podle výsledků: (v %)

	ČSSR, N=1537	ČSR, N=1086	SSR, N=451
aktivně	33	20	27
pasivně	23	64	13

3) Znalost ruštiny, němčiny, angličtiny a francouzštiny

Celkem jsme obdrželi 1443 odpovědí o ovládnutí výše uvedených jazyků; 30 % tvoří znalost aktivní, 70 % pasivní.

jazyk	znalost (v absol.hodnotách)			
	aktivní	pasivní	aktivní i pasivní	
ruština	205	330	735	N=1537
němčina	188	352	540	N=1537
angličtina	26	69	95	N=1537
francouzština	15	58	73	N=1537

RUŠTINA

ČSSR (N=1537): 13 % aktivně, 35 % pasivně, 52 % neovládá

Znalost ve věkových skupinách;

	%		%
aktivně =>	22	u 15-29 letých	48 <= pasivně
	15	u 30-44 letých	44
	7	u 45-59 letých	20
	3	u 60+ "	13

Znalost podle vzdělání:

	%		%
aktivně =>	7	se základním-nevyučen	25 <= pasivně
	4	se základním-vyučen	34
	16	s dalším bez maturity	38
	33	se středním s maturit.	47
	42	s vysokoškolským	41

Dále můžeme říci, že z těch, kteří znají

aktivně ruštinu zná 65 % němčinu
 19 % angličtinu
 11 % francouzštinu } aktivně či pasivně,
 vždy N=205

pasivně ruštinu zná 37 % němčinu
 8 % angličtinu
 6 % francouzštinu } aktivně či pasivně,
 vždy N=530

NĚMČINA

ČSSR (N=1537): 12 % aktivně, 30 % pasivně, 65 % neovládá

Znalost ve věkových skupinách:

	%		%
aktivně =>	6	u 15-29 letých	22
	9	u 30-44 letých	24
	17	u 45-59 letých	24
	22	u 60+ "	23

<= pasivně

Znalost podle vzdělání:

	%		%
aktivně =>	8	se základním-nevyučen	14
	8	se základním-vyučen	20
	18	s dalším bez maturity	28
	20	se středním s matur.	36
	33	s vysokoškolským	44

<= pasivně

Dále můžeme říci, že z těch, kteří znají:

<u>aktivně němčinu</u> zná	21 %	<u>angličtinu</u>	} N=188	} aktivně či pasivně
	16 %	<u>francouzštinu</u>		
	14 %	<u>ruštinu</u> - N=735		
<u>pasivně němčinu</u> zná	30 %	<u>ruštinu</u> - N=735	} N=188	
	8 %	<u>angličtinu</u>		
	6 %	<u>francouzštinu</u>		

ANGLIČTINA

ČSSR (N=1537) - 2 % aktivně, 5 % pasivně, 93 % neovládá

Znalost ve věkových skupinách:

	%		%
aktivně =>	2	u 15-29 letých	6
	2	u 30-44 letých	5
	1	u 45-59 letých	3
	2	u 60+ "	4

<= pasivně

Znalost podle vzdělání:

%		%
aktivně => 0	se základním-nevyučen	1 <= pasivně
0	se základním-vyučen	2
2	s dalším bez maturity	5
4	se středním s matur.	12
13	s vysokoškolským	19

Dále můžeme říci, že z těch, kteří znají:

<u>aktivně angličtinu</u> zná	46 % francouzštinu - N=26	} aktivně i pasivně
	4 % němčinu - N=540	
	3 % ruštinu - N=735	
<u>pasivně angličtinu</u> zná	22 % francouzštinu - N= 69	
	8 % němčinu - N=540	
	8 % ruštinu - N=735	

FRANCOUZŠTINA

ČSSR (N=1537) - 1 % aktivně, 4 % pasivně, 92 % neovládá

Znalost podle věku:

%		%
aktivně => 1	u 15-29 letých	4 <= pasivně
1	u 30-44 letých	3
0	u 45-59 letých	3
2	u 60+ "	5

Znalost podle vzdělání:

%		%
aktivně => 0	se základním-nevyučen	1 <= pasivně
0	se základním-vyučen	1
1	s dalším bez maturity	4
3	se středním s matur.	10
9	s vysokoškolským	17

dále můžeme říci, že z těch, kteří znají:

<u>aktivně francouzštinu</u> zná	8 % angličtinu - N=155
	2 % němčinu - N=540
	2 % ruštinu - N=735

pasivně francouzštinu zná 10 % angličtinu - N=155
7 % němčinu - N=540
6 % ruštinu - N=735

4) Jiný jazyk (v %)

	Aktivně	Pasivně	Neovládá
ČSSR, N=1516	5	3	92
ČSR, N=1065	2	3	95
SSR, N= 451	10	4	86

V SSR uvádí dotázaní větší znalost ostatních cizích jazyků. Toto zvýšené procento je způsobené zejména znalostí maďarštiny, která stojí na prvním místě v ovládnutí ostatních cizích jazyků našimi občany. Na dalších místech byly uváděny tyto řeči: polština, esperanto, latina, italština, ukrajinština, srbochorvatština, španělština, arabština, rómština, švédština, hebrejština a bulharština.

b) ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ

Výsledky odpovědí (podle území, pohlaví a vzdělání, v %, N=1463) na otázku:

"Odkud se nejčastěji dozvídáte o různých informacích?"
uvádíme v grafu na str.86.

Lze říci, že muži v mnohem větší míře, o 23% více než ženy, využívají k získání informací noviny a časopisů, zatímco ženy sledují spíše televizi, poslouchají rádio nebo čerpají od svých známých.

Noviny a časopisy používají v největším množství vysokoškolsky vzdělaní lidé, rádia naopak - v malém množství.

Televize hraje největší roli informátora mezi lidmi se vzděláním základním, právě tak jako informace od přátel a známých.

Z Í S K Á V Á N Í I N F O R M A C Í

Zprávy:

Výsledky podle:

ÚZEMÍ

Z novin a časopisů

Z televize

Z rozhlasu

Od přátel a
jinak
známých

% 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

ČSSR, N=1463

36

42

16

6

POHLAVÍ

Muži, N=700

48

36

13

3

1%

Ženy, N=763

25

47

19

8

VZDĚLÁNÍ

Základní-nevyučení

25

47

18

9

1%

Základní-vyučení

37

43

15

5

Další bez maturity

45

30

20

5

Střední s maturitou

43

39

15

3

Vysokoškolské

52

38

7

3

c) ČETBA NOVIN A ČASOPISŮ

Další otázka, kterou jsme dotázaným položili zněla:

"Které noviny nebo časopisy Vám nejvíce vyhovují a považujete je pro sebe za nejdůležitější?"

(Zaznamenávaly se maximálně tři názvy; celkem jsme obdrželi 4461 odpovědí.)

Pomocí součtového třídění (prvnímu pořadí jsme přiřítali trojnásobnou a druhému dvojnásobnou váhu, než třetímu pořadí) jsme zjistili, že nejčastěji jsou čteny tyto noviny a časopisy:

- Na 1.místě - Rudé právo, Práce, Pravda
- Na 2.místě - Vlasta, Slovenka a různé časopisy pro ženy jako Móda, Žena a móda, Eva, Praktická žena, Dievča, Linia ap.
- Na 3.místě - Okresní a krajské noviny
- Na 4.místě - Mladý svět, Mladá fronta, Smena
- Na 5.místě - Šport, Československý sport, Stadion, Sport, časopisy pro motoristy
- Na 6.místě - Květy, Československý rozhlas, Československá televize, Zájmové časopisy z oblasti kultury a pro koníčky, Kino, Melodie, Filatelie, Fotografie ap.
- Na 7.místě - Zemědělské noviny, Rolnické noviny
- Na 8.místě - Lidová demokracie, Svobodné slovo
- Na 9.místě - Zábavné časopisy a magazíny jako: 100+1 ZZ, Zapisník, Signál, Ahoj na sobotu, Dikobraz, Roháč aj.
- Na 10.místě - Svět socialismu, Život, Hospodářské noviny, Tvorba, Život strany, Tribuna, Svět práce, Nová mysl aj.
- Na 11.místě - Časopisy a noviny z oblasti pedagogiky a zdravotnictví, Zdraví, Rodina a děti, Učitelské noviny ap.
- Na 12.místě - Zahraniční noviny a časopisy, zejména psané v maďarštině: Új Szó, Szabat, Földműves, Nő aj.
- Na 13.místě - Časopisy pro přírodovědce, zahrádkáře, chovatele a chataře: Zahrádkář, Chovatel, Myslivost aj.
- Na 14.místě - Časopisy o technice a průmyslu.

d) DRUH ZÁJMU

Otázka: "Zůstaňme u Vašeho nejčastějšího zdroje informací.
Řekněte mi, prosím, o co se za prvé a o co za druhé
zajímáte?"

Odpovědi:

v %

ČSSR	N=1452 na 1.místě	N=1443 na 2.místě
O rozptýlení a zábavu, oddech nebo sport	55	17
O zprávy o tom, co se děje u nás doma	28	30
O zprávy o tom, co se děje ve světě	10	32
O poučení, příklad, návod k jednání	6	18
O jiné věci	1	3

Pomocí součtového třídění (kdy 1. pořadí jsme přisuzovali dvojnásobnou hodnotu než pořadí druhému) jsme zjistili:

- o rozptýlení zábavu, oddech nebo sport mají nejmenší zájem vysokoškoláci;
- o zprávy o tom, co se děje u nás doma mají největší zájem lidé se vzděláním základním-nevyučen, nejmenší zájem vysokoškoláci;
- o události v cizině se nejvíce zajímají vysokoškoláci, nejméně lidé se vzděláním základním;
- o poučení, příklad, návod k jednání projevují nejvíce zájem lidé se vzděláním základním-nevyučen a středním s maturitou;
- z jiných odpovědí uvádíme např.:

zájem o:

- filmy
- přírodu
- kulturu
- veřejný život
- novinky z mého oboru ap.

e) ZÁJEM O ZPRÁVY A KOMENTÁŘE O TRESTNÉ ČINNOSTI

1) V ROZHLASĚ A TELEVIZI

Podle výsledků:

Zájem:

	Velký	Dosti velký	Malý	Téměř žádný	Nesledují rozhlas ani televizi
ČSSR (N=1539)	22	44	22	11	1
Muži	24	46	18	11	1
Ženy	20	43	25	11	1
Výzkum 71-16 N=1440, ČSSR	28	48	17	4	nemohu to posoudit 4

2) V TISKU

ČSSR (N=1539)	23	43	21	10	3
Muži	24	46	19	8	3
Ženy	22	39	24	11	4
Výzkum 71-16 N=1445, ČSSR	35	44	15	4	nemohu to posoudit 2

Srovnáme-li výsledky výzkumů 74-3 a 71-16 (Veřejné mínění o kriminalitě II.) vidíme, že se

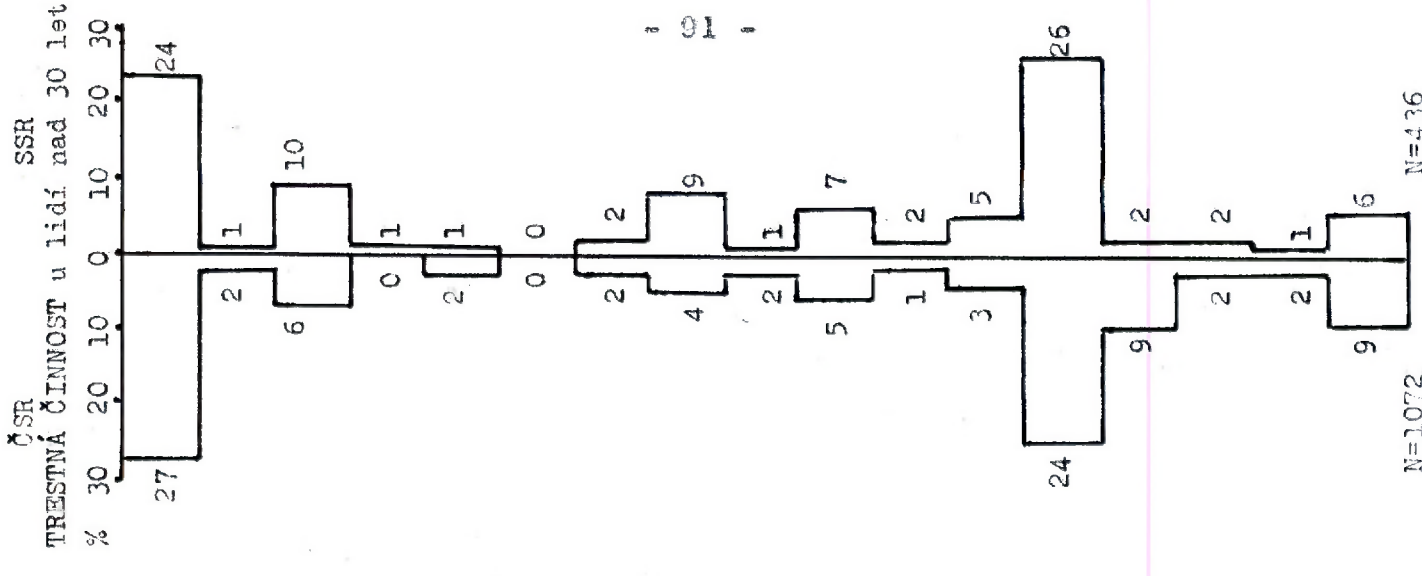
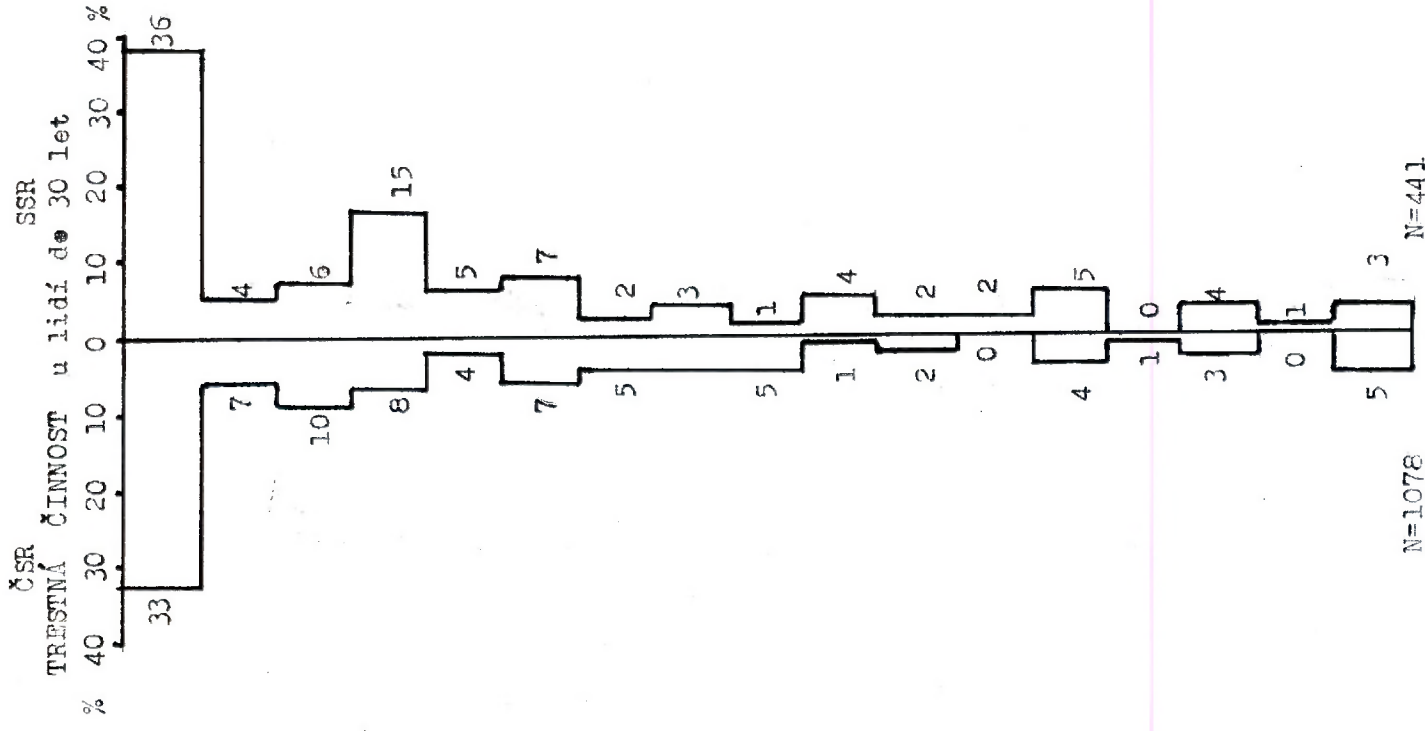
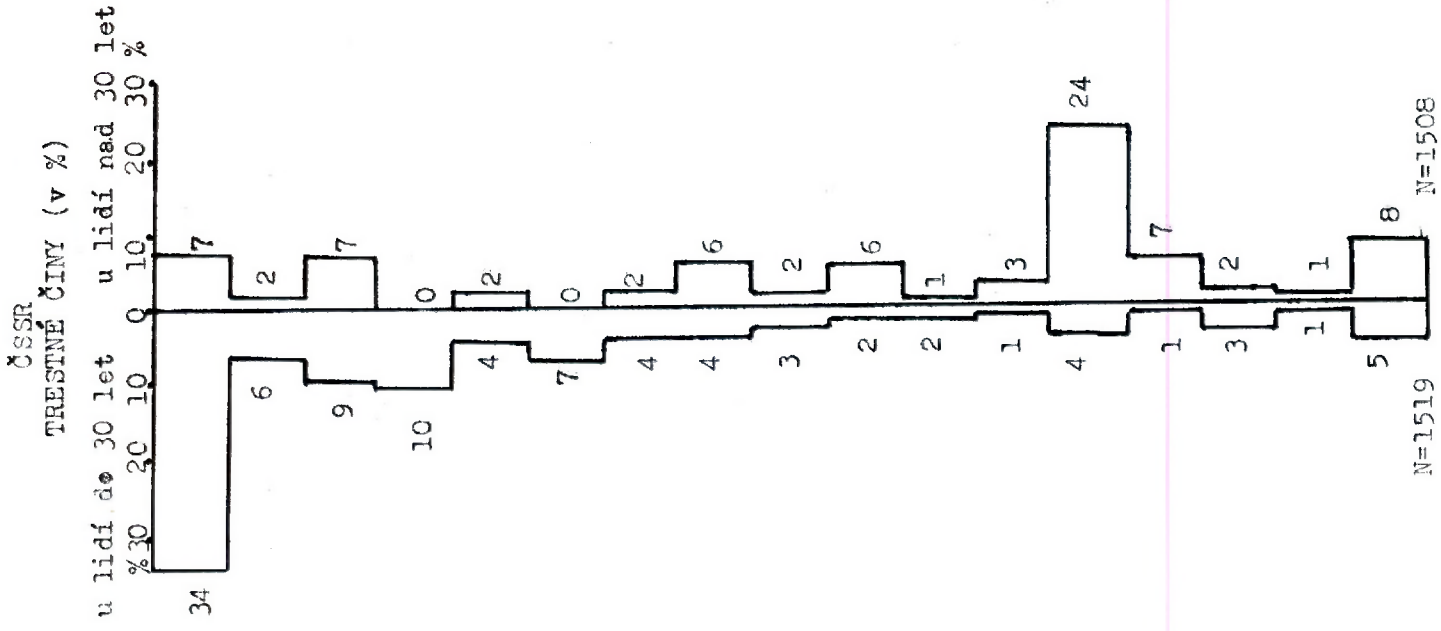
- snížil počet těch, kteří sledují s velkým zájmem trestnou činnost v televizi a rádiu (o 6%) a v tisku (o 11%)
- zvýšil počet těch, kteří projevují malý zájem o tyto činy (u televize a rádia o 5 %, u tisku o 4 %) i těch kteří se o zmíněné problémy nezajímají vůbec (u televize a rádia o 7 %, u tisku o 4 %).

f) VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ O TRESTNÉ ČINNOSTI

Otevřená otázka: "Pokuste se prosím určit, kterých trestných činů se podle Vašeho názoru lidé nejčastěji dopouštějí?" nám poskytla informaci o veřejném mínění na trestnou činnost. Zajímá nás jednak názor na trestnou činnost mladých lidí (věkovou hranici jsme určili 30 let), jednak dospělých. Zjištěné výsledky ukazuje graf na str.91. Čísly 01-17 jsou označeny jednotlivé druhy trestné činnosti:

- 01 - krádeže, hospodářské krádeže, krádeže aut
- 02 - násilí
- 03 - alkohol, opilství
- 04 - výtržnictví, hrubost, bezohlednost, klamání jiných, drzost
- (do 30let) 05 - loupeže a vloupání, vykrádání
- (nad 30let) 06 - chuligánství, vandalství, poškozování veřejného majetku, špatný poměr k cizímu majetku, neoprávněné užívání věcí
- (nad 30let) 06 - ničení společného majetku, špatný poměr k cizímu vlastnictví
- 07 - mravnostní přestupky, znásilnění, vraždy, sadismus, sexuální přečiny
- (nad 30let) 08 - absence, fluktuace, bulači, lajdáctví, nedbalost
- 08 - spekulace, machinace, úplatkářství, korupce
- 09 - přepadávání, ublížení na těle
- (do 30let) 10 - rvačky, agresivita
- (nad 30let) 10 - zpronevěry, zneužívání, defraudace, obohacování se za každou cenu, nezákonné obchodování, melouchy
- 11 - havárie, zneužívání motorových vozidel
- 12 - neplnění občanských povinností, opouštění rodin, neplacení alimentů, rozvody
- (do 30let) 13 - rozkrádání, odcizování společného majetku
- (nad 30let) 14 - pícha, lehký život, mladým se dává velká volnost, nezdравé siláctví, lehkomyšlnost, rozháranost
- (nad 30let) 14 - podvody, zlodějny
- 15 - příživnictví
- 16 - různé jiné přestupky a jiné přečiny
- 17 - nevím, nemám zkušenost, nezajímám se

VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ O TRESTNÉ ČINNOSTI

N=436

N=1078

N=1508

91

g) DOTAZOVÁNÍ POMOCÍ TAZATELŮ

Pro vnitřní potřebu KVVM byly zařazeny do výzkumu 74-3 dvě otázky týkající se práce tazatelů.

První otázka: "Přihodilo se Vám už někdy, že Vás vyhledal tazatel nějakého pracoviště a dával Vám otázky podle dotazníku a zaznamenával si Vaše odpovědi? Když ano, kolikrát to asi bylo?"

Výsledky:

	ČSSR, N=1532, v %
Ne, nestalo	78
Ano, jedenkrát	17
Ano, dvakrát nebo třikrát	4
Ano, vícekrát	1

Druhá otázka: (Tato otázka byla položena pouze těm dotázaným, kteří už někdy byli tazatelem navštíveni.

"Byl to vždy stejný tazatel, který Vás navštívil?"

Výsledky:

ČSSR	ČSSR, N=372, v %
Ano	48
Ne	44
Nevím, nepamatuji se	8

Velikost obce

	do 2000	2000-4999	5-20 t.	20-100 t.	100tisíc a více
ano	61	52	33	32	26
ne	34	42	56	53	62
nevím, nepamatuji se	5	6	11	15	13